

DOMOVINA

Upravištvo „Demovine“ v Ljubljani, Prešernova ulica 54
Uredništvo „Demovine“, Miklošičeva cesta 16, Telefon 72

Izhaja vsak petek.

Naročnina: Četrtnes Din 7-50, polletas Din 15.—,
oletas Din 30.—.

Italijanski „junaki“

Napad Fašistov na tiskarno „Edinosti“ v Trstu — Protiitalijanske demonstracije po vsej Jugoslaviji

Naši vojaki jih poznajo iz svetovne vojne — te svojevrstne italijanske junake... V vseh vojnah, ki so jih kedaj imeli, so bili Italijani tepeni. Toda vedno so imeli srečo in mogoče jim je pripomogla tudi njihova pretkana gostobesednost do tega, da so kljub vsem izgubljenim vojnem vedno kaj profitirali. So si že znali poiskati take zaveznike, ki so namesto njih zmagovali. Zadnja svetovna vojna je bila zanje naravnost porazna, toda, glej, na mirovnih konferencah so na račun zmage svojih zaveznikov nastopali kot neprekosljivi junaki ter dosegli celo to, da se je odtrgal kos živega mesa onemu njihovemu zavezniku, ki je v svetovni vojni najhujše krvavel, to je Srbiji — Jugoslaviji.

Lep del našega naroda ječi pod tisočletno kulturo fašistovskih požigalcev in razbijalcev. Ugrabili so nam Italijani Trst, Reko, Gorico, nekaj popolnoma jugoslovanskih otokov in še v Zader so zasadili svoje kremplje, ne zato, da bi osvobodili svojih par tisoč Italijanov in Italijanašev, prebivajočih med Jugosloveni, nego zato, da bi nas čim bolj izrinili od Jadranskega morja — nas, ki smo obmorski narod, ter nam tako gospodarsko škodovali. Naši prijatelji Italijani so v svojem silnem prijateljstvu do nas šli še dalje ter pomagali, da smo izgubili koroški plebiscit, kjer ni šlo niti za enega Italijana.

Italijanska večtisočletna kultura je tako silna, da je rodila fašizem, ki z ognjem in mečem trebi svobodo prepričanja. V Julijski Krajini pa se je fašizem spravil še posebej na uničevanje Slovencev. Enostavno razbili in požgali so naše Narodne domove in sedeže naših društev. V naših šolah so uvedli nasilno poitalijančevanje. Sedaj so poiskali fašisti tudi priliko, da so napadli še tiskarno „Edinosti“ v Trstu, divjaško razbijali in kradli v njej ter jo hoteli zažgati. To je sad toliko hvalisane italijanske kulture. Takšni požigi in divjanja kakor jih počenjajo fašisti, niso mogoča med nami «barbari» niti v najzapuščenejših krajih Makedonije. So pač fašisti takšni junaki, ki se z orožjem v roki ne boje zvezanega sužnja.

Zaradi fašistovskega zajčjega junaštva nad tiskarno „Edinosti“ v Trstu je nastalo po vsej Jugoslaviji silno ogorčenje. Ze več dni se sedaj skoro vsak dan vrše — zlasti v Ljubljani in Zagrebu — demonstracije proti italijanskim nasiljem. In baš par dni pred petletnico rapalske pogodbe, s katero smo morali prepustiti Italijanom nad pol milijona svojih rojakov, so nam dali Italijani zopet razumeti, da so zagrizeni naši sovražniki, s katerimi ne bomo mogli nikdar prav lahko izhajati. Prišel pa bo dan obračuna, ki bo osvobodil naše rojake današnjega trpljenja in nam jih vrnil.

Politični pregled

Vihar ogorčenja so te dni po vsej Jugoslaviji vzbudila fašistovska divjanja v Trstu,

kjer so italijanski podivjanci vdrli v uredniške prostore «Edinosti» in jih razdejali. Zadeva se je razvila tako-le:

Policija v Rimu je baje odkrila, da je socialistični poslanec Zaniboni nameraval izvršiti atentat na Mussolinija, sedanjega predsednika italijanske vlade in vrhovnega voditelja fašistov. Ko se je ta vest razznala po Italiji, so fašisti začeli divjati proti svojim nasprotnikom, v Trstu pa je fašistovska sodrga znesla svoj srd nad nedolžnimi Slovenci s tem, da je sredi noči vdrla v poslopje edinega slovenskega dnevnika v Julijski Krajini «Edinosti», razbila vse, kar ji je prišlo pod roko, ukradla denar iz blagajne in poškodovala stroje v tiskarni. Zanetila je že tudi požar, katerega pa se je posrečilo vdušiti.

Vest o tem divjaštvu je po vsej Jugoslaviji vzbudila strahovito ogorčenje. Kakor le redko doslej, je tokrat v vsej jugoslovanski javnosti prišlo do ostrega izraza obsojanja fašistovskega početja nad našimi zaslužjenimi rojaki.

Naša dva poslanca dr. Žerjav in dr. Pivko sta takoj vložila interpelacijo na zunanjega ministra dr. Ninčiča

in zahtevala od njega izjavo, kaj hoče ukreniti v zaščito našega življa pod Italijo, ki je izročen na

milost in nemilost fašistovski sodrgi. A v Ljubljani, Zagrebu in drugod je narodno zavedna javnost dajala duška svojem ogorčenju z burnimi demonstracijami proti Italiji. V Ljubljani kakor v Zagrebu se je v nedeljo vršilo mogočno protestno zborovanje. A dočim je zborovanje v Ljubljani poteklo brez nadaljnjih dogodkov, se je v Zagrebu stvar posebno zaostрила s tem, da so tamošnji vseučilišni dijaki

zažgali dve italijanski zastavi

ter razbili dvoje oken na italijanskem konzulatu.

V torek je končno zunanji minister

dr. Ninčič odgovoril v Narodni skupščini

na interpelacijo. Njegov odgovor pa je bil zelo klavrn in boječ. Minister Ninčič je kratkoma izjavil, da ne more ničesar ukreniti v zaščito primorskih Slovencev, ker fašistovski napad ni bil izvršen nanje kot na narodno manjšino, marveč ker tudi oni pripadajo opoziciji, na katero fašisti zvrčajo splošno jezo zaradi pripravljenega atentata na Mussolinija. Bolj kakor divjanje fašistov pa je dr. Ninčič obsojal sežiganje italijanske zastave v Zagrebu.

Na odgovor ministra Ninčiča je povzel besedo naš poslanec dr. Pivko, ki je izjavil, da se s klavnim odgovorom dr. Ninčiča nikakor ne more zadovoljiti. Dr. Pivko se je kakor znano v svetovni vojni boril na strani Italijanov, ki so mu

sami nadeli ime cesarski junak. Prav on je torej najbolj upravičen obsojati sedanje divjaško početje italijanskih laži-junakov. Izvajal je, da je sicer prav in v redu, ako naša vlada želi z italijansko vlado gojiti prijateljstvo, toda zmisel prijateljstva bi bil baš v tem, da bi naša vlada v primernem tonu zahtevala od Italije, naj našim rojakom zaščiti varnost življenja in imetja.

Ogorčenje proti Italiji pri nas še nikakor ni pojenjalo, tem manj, ker je bila večeraj 12. t. m.

peto obletnica nesrečne rapalske pogodbe,

s katero smo izgubili primorske in istrske kraje. V veliko zadoščenje pa mora biti vsakemu zavednemu narodnjaku, ko vidi, kako se širom cele Jugoslavije pogloblja skupna ljubezen do zaslužjenih bratov in mržnja proti fašistovski sirovi sili. Prišel bo čas, ko bodo Italijani še prebridko izkusili, kaj premore složnost in junaštvo nas, miroljubnih Jugoslovenov!

Prav enako pa bo to čutil tudi Vatikan, ki je v strahu pred fašistovsko vlado začel naravnost sovražno postopati proti Jugoslaviji, kar je najbolj dokazal s tem, da je na lastno pest

izpremenil upravo v našem zavodu sv. Jeronima v Rimu.

Odstavil je namreč z upraviteljskih mest naše ljudi in jih nadomestil s samimi Italijani. Tu se je zopet enkrat pokazalo, da je Vatikan v prvi vrsti italijanski in potem šele katoliški.

Spričo tržaških dogodkov je v Beogradu domala vse politično življenje stopilo v ozadje. Narodna skupščina se še nadalje ukvarja z invalidskim zakonom,

o vstopu Stjepana Radića v vlado

pa se zdaj zopet pojavljajo različne vesti, ki se razpredajo kakor pajčevina, dočim Radić ostaja na danci. Računati pa je, da se bo politično življenje v kratkem začelo prav živahno razvijati.

DOPISI

JEŽICA. Sokol priredi to soboto, 14. t. m., ob osmih zvečer v šoli javno predavanje o prvi pomoči človeku v sili. Predaval bo zdravnik gosp. dr. Miss o tem, kako nuditi ponesrečencu prvo pomoč, če si izpahne kak ud, zlomi kost, če krvavi, se zaduši, ožge, utopi itd. Pokazal bo tudi pravilno obvezovanje in oskrbo bolnika. Nesreče se lahko pripetijo v vsaki družini, zato nujno priporočamo, da se vsi, in zlasti starejši, udeležijo tega koristnega predavanja. Pridite točno!

POLJANSKA DOLINA. Naš Sokol bo priredil v nedeljo 22. t. m. ob treh popoldne zdravstveno predavanje o vplivu telesnih vaj na človeški organizem. Po predavanju veseloigra «Električna ljubezen» in prosta zabava s plesom. Vabljeni ste vsi bratje Sokoli in sestre Sokolice ter vobče vse drugo občinstvo. Ne bo nikomur žal. Tedaj na svidenje drugo nedeljo v Sokolskem domu. Zdravo!

JESENICE. Tu je umrla v ponedeljek gospodična Fani S o r k o v a. Pokojnica je bila posebna dobričina, ki ji je bilo le za blagor revnih. Blag ji spomin!

SENTURŠKA GORA. Dragi list «Domovina»! Želel bi, da tudi meni privoščite kotiček za dopis z našega kraja. Pri nas je še malo naročnikov na Vaš list, a vseeno čita «Domovina» vsa vas, čeprav gospod župnik malo godrnja nad njo. Nedavno sta pisala «Domoljub» in «Slovenec» o roparskem napadu na župnišče. Sliši se, da je res nekdo malo potrkal na vrata. Dotičnik je bil slučajno v vasi po opravkih. Kakor je meni dotičnik sam pripovedoval, še ni nikdar nikogar napadel ne ponoči in ne podnevi. Tudi se ni potikal okrog brez službe, kar lahko dokaže z dobrimi izpričevall. Pač pa se on in g. župnik osebno pisano gledata. Toliko v pojasnilo.

O p a z o v a l e c.

ZAJASOVNIK PRI MOTNIKU. Pred kratkim je tukaj umrl v 54. letu starosti g. Valentin Grabner, posestnik, žagar in lesni trgovec. Pokojnik si je nakopal kal bolezn med vojno na ruski fronti. Pogreba obče spoštovanega moža se je udeležilo mnogo ljudi iz domače motniške fare kakor tudi iz sosednje šentgothardske in vranske fare. Blag mu spomin!

RADOMLJE. Predzadnje nedeljo smo obhajali praznik dneva mrtvih. Iskrena hvala naši šolski mladini, ki se je spomnila na vojne grobove. — V zakonski stan stopa gospodična Mici Jermanova z g. Lovrom Mrčunom. Želimo jima obilo sreče! Gospodična Mici je bila doslej naša neutrudljiva sodelavka pri sokolskih prireditvah. — Po napornem delu prihaja doba, ko bo treba prijeti za delo na kulturnem polju. V tem pogledu se pri nas že lahko pohvalimo. Hvala prirediteljem igre «Volkašin».

ŠT. VID PRI LUKOVICI. Znova Vam moram, dragi bralci «Domovine», sporočiti nekaj o naših sosedih, zavednih in naprednih «Šentjanov». Človek, ki pride po naši starodavni Dunajski cesti do Št. Vida, se nehote ustavi ob križišču cest pri hiši trgovca in gostilničarja g. Ivana Novaka, kajti komaj par streljajev od ceste na levi strani se nahaja hribček. Na tem idiličnem kraju je pokopališče pokojnih «Šentjanov». Ze-

prej lepo pokopališče so v letošnjem letu povečali. Na izhodni strani pokopališnega zidu so prav v sredini postavili lep spomenik vojnim žrtvam, katerega slovesno odkritje je bilo v nedeljo 8. t. m. Naj Vam, bralci, v kratkem poročam o tem slovesnem dnevu: Kljub slabemu vremenu se je zbralo k desetemu slovesnemu cerkvenemu opravilu mnogo ljudi, največ naših fantov in možev, bivših vojakov. Na prižnico je prišel nam bivšim «Janezom» znani priljubljeni vojni kurat g. Bonač. Vsi smo ga z velikim zanimanjem poslušali. Marsikatero oko je bilo solzno, tako ganljivo nam je govoril in nas znova v duhu povedel v daljnjo Galicijo in dol na soško fronto. Kot očividec nas je bivši vojni kurat v pretresljivih besedah spomnil vsega našega vojnega gorja: kako smo stradali, kako nas je grizel mrčes. Za ves ta naš trud pa so nas nemški mogotci le zaničevali... Kalvarija dol ob Soči je v resnici Kalvarija naših zatiranih bratov primorskih Slovencev, ki nam jih sedaj hoče uničiti našega rodu kleti sovražnik in sedanji njihov gospodar zahrbtni Italijan. Pa nam je vtil g. govornik tolažbe v naša potra srca z besedami: Prišel bo dan, ko bo tudi našemu zatiranemu, neosvobojenemu delu slovenskega rodu zasijala zarja svobode, kajti vse krivice se maščujejo prej ali slej. Na pokopališču pri odkritju plošče je pevsko društvo «Zarja» zapelo par lepih žalostink in tudi ganljivo «Oj, Doberdob, slovenskih fantov grobi!» Crna zavesa je bila odvezeta s plošče in zazrle so naše oči z zlatimi črkami uklesanih 17 imen padlih «Šentjanov», naših sotrpinov, zancev, katerih trupla počivajo in trohijo po raznih daljnjih bojiščih. Kratek nagovor padlim svojim tovarišem je imel tudi sedajni šentvidski župan g. Alojzij Požar iz Prevoj. Kot bivši vojak od znanih «Janezov» je z njimi vred trpel vse gorje na bojnem polju. Kakor sem zvedel, je ravno šentvidski župan prvi sprožil misel in se je lotil tega dela, da postavijo svojim padlim rojakom spomenik. Vsa hvala mu. Govoril je dalje tudi zastopnik Zveze bivših vojakov. Naj navedem samo par stavkov njegovega govora: Dragi, ni Vas zadržalo neurje, da bi se ne zbrali in počastili spomin svojih umrlih tovarišev — mučnikov, ki so tudi šli skozi neurje in padli. Oni sedaj že počivajo in ko bi jih klicali nazaj, bi nam odgovorili: Ne gremo

nazaj, boljše se nam godi kakor Vam! Spomnite se pa, dragi moji navzoči, tudi živih naših mrličev, naših invalidov, ki tavajo brez rok in nog po naši tužni zemlji. Imejte odprte roke zanje, kajti ti so bedni, Vaši trpeči bratje so. Ves čas slavnosti je deževalo, pa ljudje so vstrajali ob spomeniku svojih padlih zancev. Smo pač slovenske matere sinovi, ki ljubimo svojo rodno grudo. — Anton Stražar.

VACE PRI LITIJI. Dne 8. t. m. je za vedno zatisnil svoje oči posestnik g. Janez Kimovec, tast tajnika poštne direkcije v Ljubljani Frana Matjana, v visoki starosti 85 let. Bil je mož starega kova, plemenitega srca in kremenitega značaja. Mož je stal vse svoje življenje v vrstah naprednjakov. Bodi mu ohranjen časten spomin!

PRISTAVA. Dne 25. oktobra 1925. je bil pri nadomestni volitvi v občini Sv. Ema izvoljen za župana g. Konrad Strašek, gostilničar v Pristavi, Novoizvoljeni župan je klerikalec.

KRŠKA VAS. V nedeljo dne 8. t. m. je imelo tukajšnje Sokolsko društvo lepo in dostojno veselico s plesom, na kateri je neki od nemškutarških bratcev in bivših republikancev nahujskani mladenič hotel delati zgago. Pa se-mu ni posrečilo, kajti Sokoli smo dostojnejši kakor pa dečko, ki je pozabil, da se je zibal v slovenski zibelki.

SINJI VRIL. Dne 15. t. m. bo priredilo tukajšnje Prosvetno društvo ob priliki svoje ustanovitve predstavo, ki bo prekašala vse dosedanje. Dopoldne se bo vršil ustanovni občni zbor, ki bi imel biti že meseca januarja t. l., pa se je radi nesreče požara preložil na sedanji čas. Popoldne ob 3. uri pa se bo vprizorila Finžgarjeva drama «Razvalina življenja». Spored se razširi z več drugimi točkami. Vsi, ki se zanimete za naš napredek, ste k proslavi toplo vabljeni. Zdravo!

MLAKA PRI KOČEVJU. Kakor se pripoveduje, se je na praznik vseh svetnikov zgodilo pri nas nekaj posebnega. Fantje so peli razposajene pesmi in na mah sta se jim sredi vasi pokazali dve beli postavi ter izgnili. Pravijo, da sta bila to dva duhova, ki sta prišla opominjat razposajene fante. Pa menda ni bilo baš tako. Kljub temu pa gotovo ni na mestu razposajenost ob takem času.

M. Silvester:

To in ono iz nekdanjega samostana v Kostanjevici

(Dalje.)

III.

Sedaj si pa oglejmo nekoliko zgodovino samostana, kakor jo nam podaja zgodovinar Vladimir Milkowicz v svojem delu «Die Klöster in Krain» na podlagi avtentičnih listin.

Ustanovitelj kostanjeviškega samostana je bil, kakor že navedeno, Španhajmovec Bernard. Z ustanovitvijo te postojanke si je hotel utrditi svoj položaj v politični in trgovski smeri v Kostanjevici, ki je bila važna utrdba na skrajnem jugu njegove posesti. Iz tega časa je tudi znan v Kostanjevici kovan denar, ki so ga imenovali «moneta Landestrostensis». Landestrost se je namreč nazival grad in kostanjeviške utrdbe. To ime najdemo zapisano že v raznih rimskih listinah, ko je bila Kostanjevica še važna stražna in vojaška postojanka Rimljanov.

Kot nadaljni razlog za stavbo samostana je bilo poganstvo okoliških ljudi. Znano je namreč, da se ljudje niso hoteli odpovedati veri svojih očetov in so jo menih iztrebili le z ognjem in mečem; njih imovino pa zaplenili v prid samostana. To je bil svoj čas najenostavnejši način preobračanja poganov: «Če nočes sprejeti krsta, te sežgemo na grmadi, imetje pa zaplenimo.» Zadnje ostanke poganov najdemo pri «Poganski jami», kjer so «krivoverci» izdihili po borbi pod meči samostanskih vojakov. Leta 1224. se je pričelo s stavbo samostana in so jo dogradili leta 1234. Samostan so obljudili, ga posvetili leta 1235. in ga do-

ločili kot pobratima cistercijskega samostana v Vetrinjah na Koroškem. Opat se seveda volili v Vetrinjah in je spadal kostanjeviški samostan tudi pod pravosodje vetrinjskega opata. Samostansko oboje je tačas obstajalo iz poklicnih menihov — duhovnikov takozvanih reditov in iz konverzov, denatov in abhatov, to je ljudi, ki so šli iz veselja do samostanskega življenja k menihom in ljudi, koje so zaobljubili roditelji raznim svetnikom ali Materi božji ob priliki nesreč ali turških pobojev. Slednji so opravljali po največ samo nižja dela. Poleg tega so imeli svojo vojaško posadko in hlapce, ki so imeli posla z živino.

Takoj po zgraditvi samostana niso imeli kostanjeviški cistercijanci drugega, kakor samo golo zidovje. Prvi opat se je imenoval Nikolaj. Po opisu je bil ta možakar precej prikupljiv in je znal prosjačiti kakor kak poklicni berač. Takoj po nastopu svojega dostojanstva mu je podaril vojvoda Bernard posestvo Ostrudek pri Proseku z dovoljenjem, da sme tamkaj zgraditi leseno ali zidano utrdbo. Leta 1247. pa je potrdil papež Inocenc IV. samostanu vse privilegije, katere so vživali drugi samostani in s posebnim pismom (22. maja) postavil samostan pod varstvo oglejskega patrijarha.

Leta 1249. je daroval vojvoda Bernard samostanu v spomin in počaščenje svoje ranjke soproge Jute ter svojih otrok 200 zlatih mark, ki jih je zagotovil samostanu iz dohodkov v Ljubljani se nahajajočega posestva in od 221 hiš, ki so bile raztresene v vaseh Pruklin pri Sv. Lovrencu, v Toplicah, Brlogu, Igu itd. Poleg tega se je zavezal vojvoda, da bo plačeval tribut (davek), ki ga je dolgoval oglejskemu patrijarhu, odsle-

kostanjeviškemu samostanu. Tem darom so sledile še razne druge ugodnosti kakor oproščenje od plačevanja mitniških in carinskih pristojbin itd. Obenem je tudi oprostil samostanske tlačane od služnosti lovske in ribolovne tlake. Vojvoda je tudi zapisal samostanu pravico do ribolova v Krki, ter brezplačnega letnega uživanja 3000 kornadov sira, 6 tovorov olja in 12 tovorov soli iz njegovih zalog v Ljubljani. Predaleč bi zašel, ako bi hotel naštevati še ostale darove raznih kronanih in nekronanih glav, ki so kar tekmovali, kdo bo več daroval.

Po komaj stoletnem obstoju že najdemo posestvo razširjeno skoro po vsej krški dolini in so imeli tudi posestva na Igu, v Kovorju in še drugod širom Slovenije. Na Hrvaškem so posedali samostan na otoku sv. Jakoba pri Zagrebu, v Bosni pa obširno posest v grofiji Vrbas.

Samostan je zaslovel po svojem premoženju, a ta sloves je rodil zavist pri drugih samostanih zlasti pri stiškem. Pa tudi gospodarstvo je jelo nazadovati, ker se opati niso več toliko brigali za delo in prepustili vso oskrbo valpetom.

Opat Herman (1373. do 1377.) je zašel v večji spor z nekim Nikolajem Schenkom radi posestva v Št. Vidu. Ta opat je bil ne samo slab gospodar, ampak tudi velik zdražbar. Radi tega je zašel v plačilne težkoče in je moral odprodati velik del posestva. Papež Gregor XI. je izdal, kot najvišja inštanca «mrtve roke» zagrebškemu proštu posebno pismo, v katerem ga poziva, da naj deluje prošt z vso silo na to, da se vrnejo samostanu posestva, katera je prodal opat Herman. Če bi se pa kupci upirali vrnitvi, naj jim zagrozi s cerkvenimi kaznimi. Škoda le, da kronika ne pove, kako se je iztekla cela zadeva.

DRAMLJE. Tukajšnji vinogradniki se pritožujejo, da ne morejo letošnjega pridelka spraviti v promet, dasiravno isti v kakovosti ne zaostaja mnogo ali pa prav nič za lanskim. Kupei, ki so prišli lansko leto, so se kar naenkrat obrnili v druge kraje ali pa naročijo vino od raznih agentov. Da je med temi več gostilničarjev, ki so dobili že lepe denarje od drameljskih gostov, ni treba posebno omeniti. Zato se sliši vedno močnejše glas, da se bodo od sedaj takih gostiln, ki točijo dostikrat slabše, a dražje tuje vino, izogibali. Naj si pač dotični tudi goste naročijo iz drugih krajev.

SV. MARJETA PRI RIMSKIH TOPLICAH. Vsi prebivalci tukajšnje okolice smo vzeli z veseljem na znanje, da se je naša iskrena želja glede sejmov uresničila. Za lansko leto je naša občina pod županom Josipom Slugo vložila tozadevno prošnjo. Ker je pa bila ta premalo utemeljena, se je od strani oblastev zavrnila. Po razpustu takratnega občinskega odbora je potem gerentski sosvet znova vložil zadevno, vsestransko utemeljeno prošnjo, ki se je na intervencije tukajšnje krajevne organizacije SDS odobrila in danes imamo pri Sv. Marjeti dovoljene štiri živinske in kramarske sejme letno. Na občinski seji dne 8. t. m. so se določili naslednji sejmski dnevi: 21. marca, 15. julija, 7. septembra in 9. oktobra. Ker se vsi okoličani zavedamo, da je k temu uspehu pripomogla edinole naša krajevna organizacija SDS, se odboru organizacije zahvaljujemo in mu izrekamo zaupnico.

LAŠKO. V nedeljo dne 15. t. m. se bo vršil od štirih popoldne naprej družabni sestanek v dvoranah «Toplic». Koncertirata popolna vojaška godba iz Banjaluke in pevski zbor «Gostiša» iz Zidanega mosta. Vstopnine ni nobene, ker igra godba le iz naklonjenosti do Laščanov. Vabljen je vsak, ki ljubi godbo in petje. Pričakujemo velik obisk tudi od strani okoličanov kmetov in delavcev. Pridite, da pozabite v veseli družbi vsaj za nekaj uric na grenkobe življenja.

Olepševalno društvo.

LAŠKO. Te dni je zatisnil za vedno svoje blage oči eden izmed najstarejših laških Slovencev. Je to 76letni narodni borec g. Ivan Elsbacher, stric uglednega veletrgovca g. Kon-

rada Elsbacherja, sedanjega lastnika že nad 60 let obstoječe tvrdke. Pokojnik je bil povsod, kjer je bival in se udeleževal, zaradi svoje dobrodušnosti in plemenitega značaja izredno priljubljen in čislán. V Laškem ga je nazivalo vse «striček Ivan». Dolgo in zelo odporno je kljuboval pritisku starosti, toda naposled je vendar moral podleči tudi on. Pred štirimi meseci je iskal pomoči v Leonišču v Ljubljani. Toda našel je ni. Trpel je, prikovan na posteljo, dokaj časa, a čakal možato in vdano poziva pred prestol Večnosti. Z njegovo smrtjo ni prizadeta samo Elsbacherjeva rodbina, marveč tudi vsi njegovi stari prijatelji od tu in drugod. Žaluje pa za njim tudi mladina, kateri je bil vedno dobrosrčen podpornik in pokrovitelj. Z veliko ljubeznijo je vršil svoj čas posle Krajnega šolskega podpornega društva. Dolga leta so ga videli tudi v vodstvu Ciril-Metodove podružnice in Bralnega društva. Laška narodna javnost je imela v njem pred vojno svojega vzornega narodnjaka in rodoljuba, ki je bil zgled marljivosti in požrtvovalnosti. Bil je pokojnik slovenski Korošec, rojen dne 3. oktobra 1849. v Zabnicah pri Trbižu. Čast njegovemu spomenu, cenjeni njegovi rodbini pa naše iskreno sožalje!

MARIJA GRADEC PRI LAŠKEM. Ne utegnemo se prerekati po časopisju kakor naši klerikalci. Mi le mirno opazujemo propadanje SLS in naivnost njihovih dopisnikov. «Slovenski Gospodar» je pred par tedni v dopisu iz laškega okraja poročal o tukajšnjem političnem položaju, in sicer na takšen način, kakor je mogoče pač le «Slovenskemu Gospodarju». Klerikalci so v njem navedli, kako hitro stopajo ljudje iz SDS, kar pa je nam popolnoma neznan. Vsa javnost pa ve, da je v naši občini že toliko pristašev SDS, da se že najpogumnejšim klerikalcem jeziijo lasje.

SV. KRIŠTOF PRI LAŠKEM. V nedeljo dne 8. t. m. se je vršila prva redna seja novega občinskega odbora. Prva točka dnevnega reda je bilo prečitanje revizijskega poročila, katerega vsebino so vzeli navzoči prizadeti odborniki z nejevoljo na znanje. Kot njihov zagovornik je nastopil Karel Bantan, ki je prav nespretno skušal nepravilnosti prejšnjega občinskega odbora zamenjati s formalnimi pomotami. — Prošnje za

sprejem v domovinsko zvezo so se rešile takole. Jazbinšek Jurij naj dokaže, da je bival 10 let v občini; Rudolf Razgoršek naj predloži zagotovilo, da ni sokriv neke nepravilnosti; Tutnerju iz Hrastnika se zagotovi potrdilo za sprejem v domovinsko zvezo, če dobi državljanstvo. — V cestni odsek so izvoljeni naslednji odborniki: Franc Drnovšek iz Šmarjete, Rudolf Napret iz Marnega in Jakob Selič iz Rečice. V finančni odsek: Josip Kloc, višji nadzornik, iz Rečice; Matevž Sunta od Sv. Štefana in Franc Goter iz Tremarij. V kulturni odsek: Jakob Draksler od Sv. Štefana, Franc Senica iz Maliča in Martin Knez od Sv. Jederti. V socialni odsek: Matevž Juteršek iz Rečice, Josip Kapla iz Trnovega, Ivan Kreže od Sv. Štefana, Matija Teršek iz Ogeč, Brečko od Sv. Štefana, Ivan Cencelj iz Tremarij, Blaž Kurnik iz Govc, Janez Šon iz Rečice in Luka Kačič iz Strnice, Kot računski pregledovalca: Karel Golob iz Sevc in Rudolf Napret iz Marnega. Razne prošnje in pritožbe so se oddale takoj v pretres novoizvoljenim odsekom, ki bodo podali tozadevna poročila nan prihodnji seji občinskega odbora, ki se bo vršila v nedeljo 29. t. m.

HUDA JAMA PRI LAŠKEM. V sredo 4. t. m. se je vršil javen shod onemogle Čobalove stranke. Shoda se je udeležilo okrog 40 oseb, po večini rudarjev. Kot govornik je nastopil tajnik g. Arh iz Zagorja, ki pa je moral svoj govor po preteku dveh minut prekiniti in se posloviti kar po francosko. Rudarji v Hudi jami se dobro zavedamo in ne zaupamo več tem političnim gospodom. Kaj je tega gospoda privabilo iz Zagorja, je še danes nejasno. Gotovo je bil napačno informiran, saj se je sam izrazil, da se še ni nikdar tako zelo blamiral in da ga ne bo kmalu zopet videla naša dolina. Tako je prav! — Zavedni rudarji.

ŠT. PETER POD SVETIMI GORAMI. Med kmetiskima fantoma Ivanom Marenčičem in Francetom Kostajnskom v Dekmanci je obstojala že nekaj časa osebna mržnja, ki se je dne 4. t. m. na večer, ko so pri sosedu Kličku «repo tlačili», poostrišla v usodepoln prepir, v katerem je Kostanjšek zabodel Marenčiču dolg nož v trebuh. Poškodovanec se je zgrudil takoj na tla ter se zavedel šele čez par minut. Takoj poklicani

O opatu Andreju čitamo, da je vodil dolgo trajno pravdo s posvetno duhovščino radi vtelevljene župnije v št. Rupertu. Več prahu pa je dvignil mejni spor s pleterskimi kartuzijanci (1460.). Na povelje papeža Pija II. je bil določen za opata neki pater iz arnoldštajnskega samostana, da poravnata ta spor, kar se mu seveda ni posrečilo takoj, ker sta si stali nasproti dve jako trdovratni stranki. Spor se je poravnal šele na izrecno željo cesarja Friderika, ki je veljal za največjega dobrotnika kostanjeviškega samostana.

Samostan z okolico vred je trpel obilo škode po turških vpadih in pustošenjih. Tem zloglasnim krvoločnežem so se pridruževala tudi pustošenja od strani Ogrov, pozneje pa od strani Uskokov. Samostan je bil večkrat zapored docela oplehjen in opustošen. Leta 1479. so opravili Turki svoje delo tako temeljito, da je ostal pri življenju samo profos, ki se je skrtil pred Turki v podstrešju. Treba je bilo samostan znova naseliti in menihi v Vetrinju, katere je določal žreb, so šli le s strahom in trepetom v Kostanjevico. Dne 29. julija na dan sv. Marte leta 1736. je samostan napadel zloglasni vojvoda hajduške čete Hasan Bišič. Pri bitki, ki se je razvila ob obzidju samostana, so bili ubiti trije duhovniki, samostanski zdravnik-ranocelnik in 12 hlapcev. Ostale prebivalce so pa roparji polovili, jih zvezali in trpinčili. Nekega meniha, ki je utekel v zvonik in jel biti plat zvona, sta vrgla dva hajduka na tla, ga zgrabila za noge, in vlekla po strmih stopnicah za seboj tako, da si je razbil redovnik pri tem početju glavo. O tem napadu na samostan se je ohranila med ljudstvom naslednja pripovedka:

Hajduški poglavar Hasan Bišič je imel svoje borbišče nekje v žumberskih hribih. Manjše

ropanje po okoliških gradovih mu ni več zado stovalo; želel si je večjih uspehov. Po svojih ogle duhih, ki so se za nekaj časa udingali v samostanu kot hlapci, je doznal, kje hrani samostan večje premoženje. Napasti grad pri belem dnevu bi bilo nesmiselno, ker je bil grad precej utrjen; poleg tega je pa imel še precej močno posadko v svojih brambnih stolpih in zaklonih. Da se polasti samostanskega imetja, si je Hasan izmislil posebno zvijačo. Na sv. Marte dan se je preoblekel v potujočega človeka, se podal pred samostan in potrkal na močna hrastova vrata. Straža mu je odprla in vratar, ki je sprejel v popotnika spreoblečenega hajduka, ga je vprašal po njegovi želji. Bišič-ja, ki je dobro vedel, da ni doma opata, ker se je nahajal na vizitaciji, je izjavil, da ima pri sebi važno pismo, katero sme izročiti samo osebno opatu. — Vratar, ki si ni znal drugače pomagati, je rekel popotniku, da mora nekaj časa počakati, ker se opat slučajno ne nahaja doma. Odvedel je gosta v prvo nadstropje in mu tamkaj odkazal sobico za počitek. — Zmračilo se je že, ko se je zopet vrnil menih-vratar k dozdavnemu popotniku in mu prinesel na cinastem krožniku za večerjo pečenih rib in v lončeni majolki rudečega vina. — A komaj je postavil menih prinešeno večerjo na mizo, je skočil Bišič kot maček na svojo žrtev in mu z naglim sunkom prerezal vrat. Žrtev ni dala niti glasu od sebe in se je zrušila na tla.

Z naglimi kretnjami je potegnil repar kuto raz telesa, ki se je stresalo v zadnjih zdihljajih, in jo nataknil na sebe. Stopil je naglo k odprtemu oknu, vzel v roko kresalo, ter trčil nekolikokrat zapored z jeklom ob kremen. Po vsakem udarcu ob kremen se je lahno zaiskrilo.

(Dalje prihodnjič.)

Zvonimir Kosem:

Márica

(Dalje.)

III.

Marica je pospravila z miz prazne vrčke ter pobrisala in poravnala bele namizne prte. Nato je sedla na stol in se zazrla iz vrta proti dolgi cesti; kostanji nad njo so tiho pošumevali, zibale so se v vetru košate veje; zdaj pa zdaj je priplesal z vrhov širok list, padel na peščena tla in se razbil.

Pod mrak je šlo, toda Črnologarjevega Janeza ni bilo še od nikoder; in ravno na Janeza je čakala Marica. Njen sveži, zardeli obraz je v vselem pričakovanju ves žarel pod krono gostih las, burno so se ji dvigale pod rahlo bluzo polne prsi.

Iz gostilne je prišla njena mati.

«Ali spet čakaš Janeza, Marica? ... Ne bo kruha iz te moke, dekle, toliko ti rečem.»

Potokarica si je oprla obe roki ob bok in zrla mrko na svojo hčer.

«Kako ste čudni, mati,» — se je nasmehnila Marica. «Ali naj vzamem tistega zapitega pisarja, ki je lazil do zdaj vedno za menoj. Tistega, ki še samega sebe komaj preživi?»

«Kdo pa govori o njem? Saj tega ti nihče ne sili; ne dokler bom jaz živa, bom že skrbela, da ne bo nikdar tvoj mož,» je odgovorila mati. «Toda dacar — ta bi ne bil napačen zate. Lepa služba, mastna službica ... Zadnjič mi je namignil mimo-gredé, da te prav rad vidi, da si mu všeč in da bi te ne suval od sebe ... Vidiš, oglašajo se snubci, že moraš misliti na možitev. Tvoj brat Ivan bo pripeljal čez par let nevesto v hišo, in

okrožni zdravnik dr. Kuncj je ugotovil smrtno nevarno rano, ubodnino v trebušno duplino. Težko ranjenega je obvezal ter ukrenil, da so poškodovanca prepeljali v javno bolnico v Brežice.

POLZELA. Tukajšnje Lovsko društvo ima na levem bregu Savinje nekaj rezerviran prostor in goji tam precej divjačine. Tik tega prostora je nekaj malih, ob vodi se raztegajočih parcel, ki pripadajo na desnem bregu Savinje ležeči občini Braslovče. Po teh krajih je 25. oktobra t. l. lovilo več lovcev iz občine Braslovče, ki so tudi postreljali precejšnje število zajcev. Kako so ti lovci pri tej priliki nelovsko postopali, se vidi iz tega, da so našli tankaj en teden pozneje enega, 14 dni nato pa kar tri mrtve zajce in nekaj ostankov teh živali, ki so bile očitno samo nastreljene.

GOSPODARSTVO

Kmetijski pouk

JESENSKE KRTINE PO TRAVNIKIH.

Po travnikih vidimo sedaj številne krtine, kupček pri kupčku, tako polni so jih nekateri travniki. Pri nas varujemo krta, ker nam opravlja v zemlji važno delo, ker preganja črve in druge škodljivce, ki delajo škodo travniškim rastlinam in jih izpodjedajo. Krt je pri nas potreben, ker je hud sovražnik navadnega hrošča, ki je po naših krajih tako močno razširjen.

Toda krt je tudi škodljiv. Krt vrta zemljo, dela številne rove in poškoduje na tej poti mnogo rastlinskih korenin. Krt dela tudi koscem neprilike. Po nekaterih krajih ga zaradi tega tudi preganjajo in love. Če ga je preveč, gotovo ni tako nedolžen, kakor ga navadno slikamo. Po naših krajih je pa potreben in je prav, da ga ščitimo. Njegova korist je po naših krajih večja kakor pa škoda, ki jo dela.

Pri nas smo vajeni, da poravnavamo nastale krtine spomladi. Vprašanje pa je, ali bi ne bilo bolje, da bi jih tudi sedaj pred zimo poravnali. Če pomislimo, da ostanejo krtine od jeseni do pomladi, tedaj ležijo po šest mesecev in več, je res škoda, da nam rastline pod temi krtinami gi-

nevajo in vsihajo. Marsikatera rastlina se v tem dolgem času zaduši, posebno pod večjimi krtinami, ki jih tlači povrh še močna plast snega. Ali bi ne bilo boljše, da jesenske krtine že pred zimo poravnamo?

Po našem mnenju kaže jesenske krtine jeseni poravnati, spomladne spomladi. Jesenske krtine je na rokah poravnati. To delo zahteva tako malo časa, da ga zlahka opravi ena sama oseba po naših maloposestniških travnikih v najkrajšem času. Tako raztrošena zemlja bo še bolj prezebela in bo še bolj varovala travniško rušo pred posledicami ostre zime, kakor če jo puščamo v kupčkih. Po drugi strani bodo pa travniške rastline ostale zavarovane pred os'abljenjem in dušenjem po krtinah.

Storimo to in poravnajmo jesenske krtine že sedaj na jesen. Prepričali se bomo, da bo marsikatera travniška rastlina, ki je sedaj trpela pod krtino, ohranjena in da bo po takih mestih ruša sploh bolj gosta kakor sicer.

TROŠNJA GNOJA PO NJIVAH IN TRAVNIKIH.

Če opazujemo jesensko gnojenje po naših njivah in travnikih s hlevskim gnojem, vidimo sledeče. Po travnikih leži gnoj lepo enakomerno raztrošen. To je prav! Na ta način ga izpira dežnica in spravlja v zemljo. Travnik se enakomerno pognoji po vsej ploščini. Posestniki, ki imajo toliko gnoja, da ga lahko vsako leto nekoliko privoščijo svojim travnikom, delajo prav. S takim gnojenjem se poživlja travniška zemlja in obogati na črni prsti in na tistih glivicah (bakterijah), ki so za večjo rodovitnost in delavnost zemlje tako važne in potrebne.

Kako pa delamo z gnojem na njivah? Po njivah ga razvozimo tudi v kupe, nato ga raztrošimo in podorjemo. Zgodi se pa, da ga ne moremo podorati, ker manjka vremena in časa za to. In tako nam obleže ti kupčki in ostanejo do spomladi zunaj. Tako dolgo ležanje gnojnih kupčkov je pa napačno. Veliko bolje bi bilo, da bi te kupčke raztrošili in da bi pustili gnoj raztrošen ležati, tako kakor delamo na travnikih. Če ni jeseni več časa in prilike za oranje, je namreč bolje, da leži gnoj raztrošen kakor pa v tako malih kupčkih, kakor jih vidimo tu in tam po naših njivah.

Pojasnijo za to leži na dlani. Treba le spomladi pogledati, kako so ti kupčki gnoja izprani in kako prazno šaro trosimo po njivi! Poleti pa treba pogledati, kako bobotno rastejo sadeži po mestih, kjer so prej ležali kupčki, in kako malo se pozna gnojenje na ostalem prostoru. Pod kupčki so pregnojena mesta, povsod drgod pa premalo gnojena. To so posledice takega ležanja gnoja v malih kupčkih!

Če nam imajo po njivah razpeljani kupčki obležati valed pomanjkanja ugodnega časa, potem storimo veliko bolje da jih pred zimo raztrošimo in pustimo gnoj raztrošen ležati, tako kakor delamo na travnikih. Spomladi naj se tako raztrošen gnoj o prvi priliki podorje. Na ta način se gnoj po vsi njivi enakomerno izpira in enakomerno razdeli, kar je tudi namen dobrega gnojenja.

Tedenski tržni pregled

ZITO. Cene ne pokazujejo posebnih izprememb. Na novosadski blagovni borzi se trgujejo: pšenica po 240 do 252 Din, turščica, nova, po okrog 125 Din, moka «0» po 395 do 405 Din za 100 kilogramov.

ZIVINA. Na zadnjem mariborskem sejmu so se trgovali za kilogram žive teže: voli, debeli po 7-75 do 8-75 Din, poldebili 6-25 do 7-50 Din, plemenski 6-50 do 7 Din, bikji za klanje 5-75 do 8-25 dinarjev, krave za klanje 5-50 do 6-25 Din, plemenske krave 4-50 do 5-50 Din, krave za klobase 3-75 do 4-25 Din, breje 4-75 do 5-50 Din, mlada živina 5-50 do 8-25 Din.

Kratke vesti

— **Vrednost denarja.** Na zagrebški borzi se je dobilo dne 11. t. m. v devizah: 100 avstrijskih šilingov za 791-90 do 801-90 Din, 100 italijanskih lir za 224-04 do 226-44 Din, 1 dolar za 56-15 do 56-75 Din, 100 češkoslovaških kron za 166-58 do 168-58 Din, 100 švicarskih frankov za 1085-75 do 1095-75 Din.

— **Živinski sejmi v Št. Rupertu pri Mokronogu.** Zupanstvo občine Št. Rupert pri Mokronogu razglašča, da se tamkaj zopet uvedejo živinski sejmi za govedo in prašiče. Prvi tak sejem se bo vršil v ponedeljek 23. t. m.

do tistega časa si moraš izbrati tudi ti sama moža. Pa imaš že srečo pred nosom — zgrabi jo!

Marici so se napele grudi; še bolj je zažarela v lica.

«Mati, še nikdar vam nisem ničesar oporekala; zdaj vam moram. Še nikdar nisem govorila o možitvi, ker tudi vi niste govorili do zdaj mnogo o tem. Zdaj govorite vi, govorila bom še jaz: Za Črnologarjevega Janeza sem se odločila; njega sem si izbrala in on je izbral mene.»

«Rajši pisarja kakor tega kmeta,» se je razvnela Potokarica. «Pretepač je, zaprt je bil...»

«In pisar, ki je pretep povzročil, ni pretepač?... Tudi tržani, ki so se edini izmed vseh fantov igrali z noži, niso ušli 'luknji'. — Janez pa je branil svojo čast...»

«Zagovarjaš ga, a zastonj. — Kaj pa so prav za prav Črnologarjevi? Nič kaj prida; nekaj zemlje imajo in svoje konje — to je vse...» je naštevala mati.

«In dacar ima deset palač in polne kadi cekinov!» se je pošalila Marica, že do grla sita materinih molitvic.

V vrt je stopila gruča trških gospodarov; tako je bil napeti pogovor med materjo in hčerjo na mah končan. Potokarica se ji izgubila v hišo, Marica pa je hitela, da postreže gostom s pijačo. Ko se je sukala tako okrog miz, brhka in kakor na skok pripravljena, prvi kipeče, lica razsmejana, si niso mogli novodošleci kaj, da je ne bi obsuli z raznimi sladkimi besedami.

Iz daljave se je začelo ne dolgo za tem drdranje voza in klopotanje konjskih kopit. Marica se je ozrla po cesti navzdol; peljal se je njen fant.

Pred krčmo sta konja obstala; z voza je skočil Janez in hitel v vrt. Marica mu je prinesla piva.

«Leto dni vozim že te hmelovke na postajo, pa nisem bil še nikdar tako žejen kakor danes. Ze spotoma sem izpraznil dvoje vrčkov!» si je brisal Janez potno čelo, stisnil dolgi bič med kolena in zagnal sivo čepico z glave na mizo. «Hvala Bogu, da bo kmalu te voznje konec. Zasluzek je res dober — ali tudi ubijati se ni prijetno s konji...»

Marica je sedla nasproti njemu.

«Kaj pa tvoji domači, Janez? Ali so se že kaj omečili?»

«Lužarjevo Lizo mi vsiljujejo kakor vedno. O tebi ne marajo slišati ničesar. Bog ve, kako se bo iztekla ta stvar?... Jaz mislim na zimo, ko bo konec te voznje v Zagorje, k rudarjem. Tako bo najbolje — doma se bodo medtem že premislili...»

«A name si popolnoma pozabil... Kaj bom pa jaz počela med tem?» Ti boš potemtakem pri rudarjih, jaz ostanem pa sama tukaj?... In moja mati o tebi tudi ničesar ne mara slišati...»

Janez je dolgo pil; nato je rekel:

«Ne ostaneš sama tukaj, zato ker tudi jaz ne bom ostal dolgo pri rudarjih. Če bom v Zagorju dva meseca, pa bo že veliko. Mislim namreč, da se bodo domači kmalu premislili; in tvoja mati ravno tako. Potem se vzameva.»

«A mene sili zdaj mati, da bi vzela dacarja...»

«Veš kaj! Reci, da pojdeš služiti, pa te bodo pustili pri miru. Ko se povrnem iz Zagorja domov, se bo tudi tvoja mati omečila. — Tako... tukaj imaš solde.»

Janez je vstal in pobral čepico. Ko je zdrdral njegov voz po cesti naprej iz trga, je zrla Marica, vsa kipeča od mladosti in življenja, še dolgo časa za njim, dokler ji ni izginitil naposled za ovinikom...

Zamrzl sneg je hreščal pod Janezovimi težkimi škornji. Na nebu se je vozil leno mesec in obseval z belo snežno odejo pokrito zemljo pod seboj in samotnega nočnega popotnika na cesti proti trgu.

«Trdi so ljudje, trši od kamna,» je mrmral Janez sam pri sebi in se zavijal tesneje v gorki kožuh. «A najbolj trdi so domači, rodni ljudje. Človek hoče dobro, a tu — kakor da bi butal ob zid... Naj obvelja za enkrat njihova, na vse zadnje bo pa le moja! Zdaj grem k rudarjem, — kaj mi je treba tega? Pustili naj bi mi bili Marico, ko ni prav za prav nobene zapreke, da bi naju ovirala... Pa se bodo že še premislili.»

Potisnil si je kosmato kučmo globoko na oči. S severa je bril mrzel veter; oster vzduh je napolnil vso dolino, zasedel se je v nji do roba gričev in holmov, da je zdaj pa zdaj zaškripalo drevje ob cesti. Samo šumljanje potoka je motilo nočno tišino vseokrog; drugače od nikoder glasu.

Tudi v trgu je bila povsod tišina kakor na pokopališču; spale so hiše, s snegom odete strehe so trudno kimala iz poluteme. Le tu in tam je zalajal na dvorišču pes, zalajal in umolknil.

Nenadoma je udarila ura v trškem zvoniku. Janez je obstal in štel na prste; odbilo je dve čez polnoči.

«Nikamor se mi ne mudi, še čakal bom na 'luknjaritjo!'» se je nasmehnil Janenz.

Okna Potokarjeve gostilne so bila zagrjena z rdečimi zavesami, od nikoder niti pramena svetlobe. Janez je stopil zadaj za hišo pod Maričino okno v pritličju, vse tiho.

«Seveda... spi!» se je odkašljajal. Potrkal je s pestjo narahlo na okno, nato še enkrat in še enkrat, čimdalje bolj na trdo.

BELEŽKE

+ **Klerikalna zgradba se ruši.** Vedno večja nezadovoljnost nastaja med pristaši SLS. Poslanec SLS. sede v Beogradu in ne morejo priti do besede, dasi predstavljajo pretežno večino vseh slovenskih poslancev. Nihče jih ne posluša in komaj se še kdo zmeni zanje. Pristaši SLS, med temi celo številni duhovniki, se upirajo vodstvu SLS, češ, kakšne koristi imamo Slovenci od vse dosedanje klerikalne politike, kaj imamo od gonje za avtonomijo, ki je nikdar ne bo. Razen tega poka v klerikalni Zadrugi zvezi, tako da mora celo ljubljanski škof posredovati pri nepokorni duhovščini. Vodstvo uporablja vsa sredstva, da bi zamašilo nastajajoče razpokline. Mogoče se bo ta ali ona razpoklina začasno še zamašila, za trajno pa gotovo ne. SLS, ki je zagrešila tekom svojega obstoja že nešteto političnih polomij in pregreh, se počasi, a gotovo bliža svojemu zaslužnemu polomu.

+ **Slovenski radičevci in vlada.** «Kmeti list» piše: «Res je, da mora našega kmečko-delavskega človeka vzeti vrag, če bo šlo tako naprej, kakor je šlo doslej. Če bodo vladali v državi sami kapitalisti, to je bankirji in fabrikanti, bodo oni bogati, ljudstvo bo pa berač. Zato mora kmeto in delavsko ljudstvo skupaj, da samo zaščititi sebe in svoje koristi ter spozna, da ga pokvarjena gospoda ne sme več zastopati...» Tako pravi «Kmeti list», a ne pove, če smatra tudi današnja vlada za vlado pokvarjene gospode. «Kmeti list» hoče kmeto vlado in zato njegova stranka, to so slovenski in hrvatski radičevci, pošlje v Narodno skupščino tudi le gospodo. No, pa ta gospoda tvori izjemo in je ljudska po patentu «Kmetkega lista», ki ima sploh patent na modrost. Radič je naravnost strahovit revček in tak mučenik, da ima v Zagrebu veliko knjigarno, vilo, vinograde in drugo. Kakor nalašč primeren za voditelja kmetov. No, in tudi g. Pucelj je siromak, glede političnih zmožnosti nedvomno. Vsa gospoda je pokvarjena, samo tista ne, ki z g. Puceljem vred tvori današnja vladino večino. Današnja vlada, ki jo podpira g. Pucelj, se kar peha za tem, da bi olajšala kmetom in de-

lavcem davčna bremena in izboljšala njihovo kriticno stanje. Amen!

+ **Prazno besedičenje.** «Kmeti list» besediči o demokratih kot izraziti kapitalistični stranki. To se pač kar tako piše, ne verjame se pa ne, kakor pravijo kmetje ob takih prilikah. Pri nas v Sloveniji je kapitalistov toliko kakor prstov na eni roki, in še ti so takšni, da jih lahko vsaka močnejša sapa podere. Zato pri nas o kapitalistični stranki sploh v nobenem primeru ne more biti govora. Somišljeniki naše stranke so iz vseh stanov in med temi so v večini kmetje, za katerih interese je SDS napravila vse, kar ji je bilo mogoče. Naši poslanci so se doslej v prvi vrsti prizadevali, da bi se olajšala davčna bremena. Dosegli so v raznih vladah, v katerih so bili, da so se tudi radikali lotili z večjo resnostjo tega vprašanja in da je danes vsaj že izdelan za-

konski načrt o izenačenju davkov. Pri tem nimajo slovenski radičevci z g. Puceljem na čelu niti najmanjše zasluge. Namesto da «Kmeti list» izgublja toliko praznih besed, naj bi rajši g. Pucelj kot poslanec vladne stranke posredoval za omiljenje neznosnih davčnih bremen. Naj napne vse sile, da se še pred novim zakonom, ki bo kdo ve kdaj uveljavljen, znižajo davčna bremena, ki so v Sloveniji višja kakor v katerikoli pokrajini naše države. Tak uspeh bi stranki g. Pucelja več koristil kakor pa kunžno besedičenje «Kmetkega lista», ki trdi danes to, jutri ono, kakor pač hipno nanese. Kaj mislite, da kmet ne vidi, da je stranka slovenskih radičevcev brez programa in jasnih ciljev. To pa ni čudno, odkar so se zvezali z Radičem, ki je znan po svojem političnem vetrnjaštvu po vsem svetu. Prazne fraze niso program.

Razpis pisateljskih nagrad za sotrudnike „Domovine“

«Domovina» se je med slovenskim ljudstvom posebno priljubila radi svojih mičnih podlistkov iz našega kmetkega življenja. Poleg splošno priljubljenih povesti znanih sotrudnikov je «Domovina» doslej objavila že nepregledno vrsto drugih zgodb, daljših ali krajših, v srce segajočih kakor tudi šaljivo zaokroženih. In vse so ugajale, ker so iz naroda vzete.

Uredništvo «Domovine» spoznava, da se na deželi, tudi med našimi kmetkimi ljudmi, skriva obilo talentov, obdarjenih s sposobnostjo zanimivega pripovedovanja. Zato se je odločilo, da v vzpodbudo teh talentov razpiše

posebne nagrade za najboljše, doslej še neobjavljene daljše ali krajše povesti, pripovedke, pravljice, pesmi (tudi narodne) in dovtipne.

Poleg nagrade plača tudi običajno pisateljsko plačilo (honorar).

S tem torej uredništvo «Domovine» razpisuje naslednje

posebne nagrade:

1.) 300 Din in naslednje romane: «Pater Kajetan», «Lucifer», «Veliki inkvizitor», «Hči papeža» in «Gusarji» za najboljšo izvirno daljšo

povest. Snov je lahko poljubno izbrana, zgodovinska ali današnja, resna ali šaljiva, osnovana na resničnih dogodkih ali svobodno sestavljena.

2.) 100 Din za najboljši krajši podlistek (za enkratno objavo), čigar snov je istotako lahko poljubno izbrana. Tudi pravljice in pripovedke, ki še niso bile nikjer objavljene, so dobro došle.

3.) 75 Din za najboljšo pesem, ki je lahko tudi pripovedna. Lahko je tudi narodna pesem, ki še ni bila nikjer objavljena.

4.) 25 Din za najboljši dovtip ali kratko šaljivo zgodbo.

Opombe: Rokopise (za prvo nagrado) je treba vpsolati najkasneje do konca januarja 1926., vse ostalo pa že do 15. decembra t. l. Prisojene nagrade bodo takoj po objavi izplačane skupno s pripadajočim pisateljskim honorarjem.

Povsem razumljivo pa je, da bo uredništvo objavilo v «Domovini» tudi ostale dobre stvari in izplačalo običajno pisateljsko plačilo.

Sezite torej po peresu! Marsikdo izmed čitateljev in prijateljev «Domovine» ima v spominu razne dogodke, pravljice ali šaljive zgodbe, ki jih je vredno oteti pozabljivosti. Koliko zanimivosti in dovtipov se ravno zdaj v zimskem času

«Če bi s sekuro zamahnil po steklu, bi slišala... tako ne sliši... Bolj moram potrkati.»

Lopnil je z obema rokama po šipi, da je rezko zazvenčalo v noč.

«Marica!» je poklical glasno.

V izbici se je posvetila naposled luč; postelja je zaškripala, zašumeli so koraki, nekaj lesenega se je zvrnilo na tla. Nato se je približala k šipi temna senca in odgrnila zaveso.

«Marica!» je poklical Janez še bolj glasno.

«A ti si, Janez?»

Okno se je nekoliko odprlo; prikazala se je Marica, lase razpletene, odeta preko života v lahno nočno haljo.

«Po slovo sem prišel,» je povedal Janez. «Zdaj grem v Zagorje... kar ponoči, da me nihče ne vidi in ne izprašuje. Doma sem povedal, kam in čemu da grem; a vse zastonj. — Marica, adijo, daj mi roko!»

Segla sta si v roke; Marica se ga je oklenila z golima rokama okoli vratu, da sta se doteknila njena vroča, bela labuda njegovih lic.

«Janez, kmalu se vrni.»

«Kadar mi bodo pisali od doma, da te lahko vzamem — takrat. In ti stori tako, kakor sem ti rekel, pa se bo omečila tudi tvoja mati. Čakaj name!»

«Čakala bom!»

Marica je zaprla okno in ga zopet zagnila. Janez pa se je odpravil izpred krčme dalje po cesti skozi trg in utonil kmalu v noč.

Pozimi, ko je naletaval zunaj venomer sneg in so se šibili pod njegovo težo kostanji na vrtu, je zvrabila debelega trškega dacarja mnogokrat gorka, zelenkasta pač v Potokarjevi gostilni, da ja nameril proti nji svoje korake. Postal je sko-

raj stalen gost pri Potokarjevih, kjer je pil počasi četrtinko za četrtinko vina, kadil portorike ter ostal tudi v sobi vedno pokrit, da bi mu ne delala skaze njegova velika pleša na glavi. No, ne toliko dobro zakurjena peč in žlahtna starina — Marica je bila tista, zaradi katere se je hotel udominiti plešasti dacar v Potokarjevi gostilni.

Težko je bilo Marici, ker je držala mati z dacarjem. Kadarkoli je zagledala skozi okno njegovo zibajočo se postavo, je odprla takoj vrata, da bi se skrila v drugo sobo. A mati jo je vedno ustavila:

«Pred tem človekom bežiš, ko še hišnega praga ni prestopil. To si neumna!... Bodi prijazna z njim, ko ni napačen človek... Janezu si se pa vedno postavljala pred nos, Janezu, ki dacarju še do kolen ne seže.»

«Ali, mati... lepo vas prosim...» se je branila Marica. «Nič več nimate zame srca... Saj vidite, da lahko trpim vsakogar, in da postrežem vsakomur, kdorkoli pride, tako, kakor se spodobi... Dacarja pa ni mogoče prenašati; takoj prične z neslanostmi, sili vame in čelestà vedno le o ženitvi...»

«Potolazi se... moraš se mu privaditi...» ji je odgovarjala mati. «Priletel je res, a star ni; in taki možje so najboljši... Vidiš, Marica, jaz ti želim le samo srečo.»

«Povem vam: dacarja nikoli!»

Vtem je dacar navadno že ropotal v veži in si otepal sneg s čevljev in z obleke.

«Prijazna moraš biti z njim, Marica!»

«Recite mu, da naj se vede dostojno kakor drugi gosti — pa bo dobro!»

Dacar je vstopil in pozdravil.

«Hu, kakšno zimo nam je poslal Bog!... Tu notri imate pa prijetno in toplo, prav zares, tako le po kakor v nebesih. In najlepši angelček v teh nebesih si ti, Marica... Kako so mehka in rdeča tvoja ličeca!»

Marici je presedalo njegovo osladno, priljubljeno govorjenje; najraje bi bila pobegnula izpred njegovih oči; a mati je stala vedno kakor skrben čuvaj pri vratih in je ni pustila v drugo sobo, dokler je bil v gostilni dacar.

«Saperlot, Micka, poskoči! Prinesi mi še eno portoriko, ker si bila že tako pridna, da si mi prinesla vina!» se je ščeperil gost za mizo in si točil v kozarec. «Pa semkaj prisedi, Marica, sem k meni, da se kaj pomeniva! Nikar se me nič ne boj, četudi sem po licih kosmat kakor medved — znotraj, v mojih prsih bjeje zlato srce...»

Potrepal je deklo po rami, pomežiknil in izpil mižé v enem samem trenutku kozarec vina. Nato je nalil zopet do roba in porinil kozarec pred Marico.

«Pij, pa povej, če je kaj novega tukaj! Nekaj novega opažam že sam: vedno lepša si, Marica, vedno lepše cveteš, kakor vrtnica... Hudirja, kaj praviš, če bi se vzela midva? Takole pred veliko nočjo naj bi bila najina poroka...»

Govoril je še naprej, in pomagala mu je tudi mati. Ko je naposled odšel, se je Marica globoko oddahnila, in žal ji je bilo za šaljive besede, ki jih je bila morala izpregovoriti, da je starca tako vsaj nekoliko potolazila.

Nastopili so dolgočasni dnevi za Marico. Dacar se je hodil vsiljevat za ženina dan za dnem; in bil je vedno bolj drzen. Pod zaščito Maričine matere je bil trdno prepričan, da mu brhko deklo ne odide tako zlepa. A ni se zgodilo po njegovih

pripoveduje v kmetskih hišah! Kdor čuti količjak pripovedovalnega daru, naj se kar loti pisanja. Nič ne de, če bo spočetka malo nerodno; uredništvo marsikaj izpregleda, še več pa popravi, da se nato gladko in zabavno čita. Sezite torej po peresu in začnite pisati — sebi v lastno korist, tisočerim in tisočerim čitateljem «Domovine» pa v duševno razvedrilo.

Iz naroda za narod!

Vse rokopise je treba poslati na naslov:

Uredništvo «Domovine»,
Ljubljana, Miklošičeva cesta.

Samotarjevi sinovi

Kot slovenski sin spoštujem naše stare narodne običaje. Zato sem se v svojih fantovskih letih udeleževal vseh teh običajev: hodil sem v jesenskih večerih met proso, ličkat — ali kot pravijo v nekaterih krajih majit — turščico, obrezovat repo in korenje. Prav zabavno je bilo pri takem delu. Sam nisem vedel, kdaj nam je čas minul. Pogosto se je nam fantom zgodilo tako, kakor se poje v narodni pesmi:

Mežnar je že zvonu dan,
k' šov je fant domov zaspan...

Pa smo enkrat — bilo je še pred svetovno vojno — obrezovali repo pri Česnovem Jožetu v Gradišču. Takrat še mladi gospodar nam je pripovedoval stare pripovedke. Naj sledi ena o Samotarjevih sinovih.

Na malem hribu v moravški fari, dobre pol ure od cerkve sv. Martina, so njega dni živeli trije bratje Samotarjevi.

Ko je stari oče Samotar ležal na bolniški postelji, je prosil svoje sinove:

«Vem, dragi moji otroci, da mi bo treba umreti. Prosim vas samo tole: Če imate pamet, le zeniti se ne nikar! Zivite lepo skupaj in videli boste, da boste lepo srečni, zadovoljni in brez jeze pri hiši.»

Samotar je kmalu potem umrl. Sinovi, ki so bili vedno poslušni, so se ravnali po očetovem nasvetu dolgo časa. To je trajalo tako dolgo, dokler ni v Moravče prišla k Jakelnu lepa natakariča. Ta je vsem trem bratom zmešala pamet.

Prišel je nekoč najmlajši brat k Jakelnu po tobak in sol. Naročil si je obenem tudi maselček vina. Ko je pil vino, se kar ni mogel nagledati lepe točajke.

Zvijalni deklini so bile že znane vse razmere Samotarjevih. Namenila se je takoj in za vsako ceno preotiti in poročiti enega treh bratov. Nastavila je mreže in si mislila: «Ni zlodej, da bi enega ne preotila!»

Lepo, kakor bi rožice sadila, je govorila Matijčetu. Mladi fant je postal ves zmeden in se zelo težko poslovil od zapeljive deklice.

Lepa točajka je bila prav zadovoljna s svojim prvim uspehom.

Kmalu nato je prišel k Jakelnu po tobak in sol srednji brat, kajti bratje so se vrstili in vsako soboto je šel drugi iskat tobak in sol.

Enako kakor prvemu je govorila drugemu bratu Jančetu. Tudi pri tem je dosegla svoj uspeh. Tretjo soboto pa je enako omrežila najstarejšega brata Gašperja.

Tako so bili vsi trije bratje zaljubljeni, pa drug za drugega niso vedeli, kajti vsak je pred drugim skrival svojo ljubezen.

Toda ljubezen je enaka ognju, ki se podtakne v slamo: prej ali slej udari na vrh.

Najmlajši brat je tako znova prišel — bilo je ravno na kvaterno soboto — po običajni tobak in sol k Jakelnu.

Ko je zaljubljeni Matijče zatrjeval svoji zapeljivki vročo ljubezen, si je dekle oprlo roke v boke, stopilo pred zaljubljenca in začelo:

«Dobro, ti boš moj mož! Samo pokaži, če imaš kaj sreče! Pojdi nocojšno noč na naše pokopališče ob deseti uri. Vleči se moraš v novo skopani grob in čakati tankaj eno uro. Imaš kaj poguma?»

Zaljubljenec se je popraskal za ušesi. Kaj nerad je šel v takem času na pokopališče, pa strast ljubezni in prirojena ošabnost sta ga k temu predrznemu koraku privedla. Odločil se je, da gre ležat v grob, naj se zgodi, kar hoče.

Ko je Matijče ob določeni uri odšel na pokopališče, mu ni bilo nič kaj lahko pri srcu. Tri prav velike križe je napravil, ko je prestopil pokopališčno ograjo. Še parkrat se je pokrižal, preden je legel v novo izkopano jamo.

Še nikdar v življenju se mu ni videla nobena ura tako dolga kakor ta: ležati živ v mrtvaški jami.

Prav ob času, ko je mlajši brat Matijče kar koprnel od strahu in groze, se je njegov brat Janče kratkočasil z zvito Jakelnovo točajko.

«Veš, ti ni mi zadosti, ako mi ti govoriš: 'Rad te imam; kar v košari bi te nosil sem in tja.' Izkazati se mi moraš tudi v dejanju, ako me imaš v resnici rad!»

Tako je govorila točajka zaljubljenemu fantu.

«Vse napravim za tebe. Kaj pa hočeš?»

«Torej pojdi sedaj na naše pokopališče, vzemi s seboj verigo ter jo nad izkopano jamo tresi. To delaj eno uro! Ali boš to storil?»

«Bom, ker nočem, da bi mi rekla bojazljivec.»

Srednji Samotarjev sin je odšel. Tudi ta je s strahom stopil na blagoslovljeno božjo njivo, kajti v tej zemlji počivajo njegovi dragi stariši, ki so ga učili le pošteno živeti. On pa se je dal preotiti ženski; njej na ljubo hodi v ponočnih urah nadlegovat pokojnike.

Prišel je do novoizkopanega groba in začel nad njim mahati z verigo sem in tja. Dolgo časa ni nič pogledal v jamo.

Ko je Jančeta minilo prvo razburjenje, se je šele upal pogledati v jamo. Strah in groza! V svetli mesečini je videl na dnu izkopanega groba ležati moškega čisto mirnega.

Za hip je prenehal mahati z verigo. Sam sebi se je čudil, da od prevelike groze še ni padel v jamo.

Cez čas se je vendar opogumil in začel znova svoje ne baš prijetno delo nad jamo.

Grozno počasi je med takim delom minevala določena ura, ki naj mu pribori lepo točajko. Skoro je minila ta dolga, mučna ura, ko je Janče zapazil prihajati proti sebi postavo, belo ogrnjeno, ki je v rokah nosila nekaj, s čimer je ropotala. Grozna prikazen se je vedno bolj bližala.

Ko je prispela skoro do njega, je spustil Janče od strahu verigo v jamo in zbežal. Bela postava se je enako pognala v beg, a iz jame je skočil še najmlajši brat Matijče.

Tako so v smrtnem strahu drveli vsi trije, ne da bi vedeli, da so bratje. Bela postava je bila namreč Gašper.

Prvi, drugi in tretji so leteli proti cerkovnikovemu skednju. Na srečo so bila vrata samo priprta, pa so se poskrili v skednju, kamor se je kdo mogel.

V smrtni grozi in strahu so bratje preždeli vsak v svojem skrivališču na skednju vso noč do svitanja.

Takrat pa se je opogumil Matijče in vstal, da odide domov. Ko sta ga brata ugledala, sta se zelo čudila, pa tudi on njima. Prav kmalu so se razgovorili in spoznali, kdo jih je tako spravil na led.

Zelo jezni in osramočeni so odšli proti domu. Vasovat seveda niso več hodili k zali in zvijačni Jakelnovi točajki. Od istega časa naprej so smrtno sovražili sploh vse ženske. Točajki se je torej prav slabo obnesla ta malo drzna šala, ki jo je spravila tudi ob ženina. Anton Stražar.

željah; Marica se ni dala pregovoriti; ne mati ne dacar in ne oba skupaj je nista mogla spraviti s starega v nov titr.

Ko je bilo nasilnosti že preveč, se je spomnila Marica na Janezove besede.

«Zdaj je čas, da poizkusim s tem,» si je mislila.

«Mati, jaz pojdem v mesto služiti, ni mi več obstanka doma!» je rekla materi. Mati pa se je tedaj močno začudila in se prestrašila.

«Ostani... vsaj do tistega časa, da se povrne tvoj brat iz Slavonije... Saj te ne silim, da bi vzela ravno dacarja. Izbereš si lahko tudi kakšnega drugega... samo Janeza si izbij iz glave!»

Tako je hitela tolažiti hčer. A njena tolažba je bila slaba.

Za nekaj tednov je Potokariča opustila svoje posredovanje za ženitev med Marico in dacarjem; toda zato ni bilo nič bolje.

Dacar je ostal prejšnji človek, ki mu je lepa pečenka še vedno dišala. Napram Marici se je obnašal še bolj sladkobno in neslano kakor do edaj.

Marica je čakala drugega vetra; zastonj. Snubač se ni naveličal vednega, brezuspešnega molodovanja; preveč se je bil že navadil igrati svojo staro, žalostno vlogo.

«Večni snubač!» se je smejala Marica natihoma. «Poizkusiti moram z zvijačo... tako ne more iti naprej.»

Kakor je imela pred subotnim pisarjem mir od tistega časa dalje, ko ga je Janez prav korenito naklestil, tako je hotela imeti na vse zadnje mir tudi pred nadležnim «večnim snubačem».

Nenadoma je postala z dacarjem čez mero prijazna in šaljiva; ko je zapazil snubač to izpremembo na njej, se je topil od sladkosti, in mislil, da je že v nebesih. Dekle se je smukalo ročno okrog njega, posedalo je na stolu pred njim, se mu smejala zvonko in mu zrlo poredno v oči. «Večni snubač» je odhajal zanaprej v blažene sanje zakopan iz gostilne.

Ko se je nekoč pod mrak zopet odpravljal ves srečen in vesel proti domu, je skočila v vežo za njim Marica, prišla ga za roko, se nagnila k njegovemu obrazu in mu pošepetala nekaj sladkega v uho.

Dacar bi bil omahnil od blaženosti skoraj na tla, da se ni bil ujel še pravočasno za kljuko v vratih.

«Pridem, pridem!» je odšepetal sladko. «Da boš čula!... Saj si sama... A kdaj?»

«O polnoči!»

Tisto noč, točno o polnoči, je potrkalo rahlo na okno Maričine izbice. Marica je čula; prižgala je svečo in vstala iz postelje. Na smeh ji je šlo.

«Večni snubač, pripravi se na dež!»

Na stolu je že čakal velik korec mrzle studenčnice; Marica ga je dvignila in stopala z njim tiho proti oknu.

«Kdo...»

«Jaz, Marica, jaz... Odpri, dušica sladka!»

«Koj odprem!»

Varno je odprla okno; ves premražen je čakal pod njim dacar.

«Ali te zebe, da se tako tresiš?»

«Zebe, zebe... rad bi se segrel... Ali grem lahko takoj gor?»

«Počakaj nekoliko, grem pogledat, če spé trdno v sosednji sobi... Koj se boš segrel, možiček sladki!»

Odstranila se je ta hip od okna in šla upihnit svečo; nato se je vrnila.

«Ali spé vsi?»

«Vsi. Nà, tukaj za roke se me oprimi, da se boš povzpél laže do vrha!»

V tistem trenutku — dacar je dvignil ravno obraz kvišku in iztegnil roke proti oknu — je pljuskoma čofotnila iz trebušatega korca mrzla voda na njegovo glavo, naravnost na plešo in se mu razlila curkoma za srajco po hrbtu in po prsih navzdol. Marica se je zvonko zasmejala in zaprla brž okno.

«Heneajte! Vražje dekle, vražja navihanka!» je krel v svoji presenečenosti z ljutim glasom «večni snubač» in stresal z glavo kakor polit kužek.

Za odgovor se mu je za zastrtim oknom že enkrat posmejala Marica.

Od tistega časa ni bilo dacarja nikdar več v Potokarjevo gostilno. Tako je imela Marica posihmal tudi pred njim mir. (Konec prihodnjič.)

Modrijan

Zakaj so ga tako imenovali, ni vedel nihče. Na ulicah so kričali otroci za njim: «Modrijan! Modrijan!» Izza vrat so mu klicali služabniki, točaji in hišniki prav tako «modrijan», kadar so ga hoteli imeti, da bi jim prinesel vode, odkidal sneg ali nesel kak pokvarjen pločevinast lonec h kleparju. Tudi lepe ženske so ga pozivale z «modrijanom» k sebi, kadar so ga potrebovale, da bi jim nesel s trga domov nakupljeno sočivje ali perutnino. V mali točilnici, ki se je nahajala daleč zunaj mesta in kjer je tekom zime prenočeval na klopi, so ga prav tako poznali vsi kmetje, ki so morali tam pristajati, samo kot «modrijana». On sam se je bil tekom desetletij tako zelo vživel v ime «modrijan», da se mu je njegovo pravo ime Konstantin Ivanovič videlo silno smešno in tuje.

Ko je nekega poletnega popoldneva ležal na rečnem obrežju v pesku in nadzoroval sušenje svoje edine, od njega oprane srajce, je stopil k njemu stari učitelj Aksenti Filipovič, ki je bil tamkaj lovil ribe na trnek.

«Kako se prav za prav imenuješ, modrijan?» je začel.

«Konstantin Ivanovič,» se je glasil odgovor.

In kako se je imenoval tvoj oče?» je sledilo nadaljnje vprašanje.

«Ivan Aleksandrovič,» je odgovarjal.

«In tvoj ded?» je vprašal učitelj dalje.

«Aleksander Ivanovič,» je odgovoril ležeči ter vrtal s kazalcem luknjo v pesku.

«Torej se vrača v vaši družini ime deda pri vnukih... hm!... hm!... čudno,» je menil učitelj. Nato je sledilo nešteto vprašanj.

Kako so se imenovali mati in babica, bratje, sestre in tete; kje in kdaj so bili vsi rojeni; kje so stanovali in s čim so se pečali; kako in zakaj je prišel v mesto; kaj dela ponoči in podnevi; od česa živi; ali ima kaj prihrankov za starost in bolezen; ali mnogo jé; ali ga rad potegne kak kozarček; zakaj se ni poročil; zakaj leži v mokrem pesku; ali najde v lokah mnogo jagod; ali rajši lovi ribe ali rake, in tako naprej... in naprej...

Na solncu ležeči modrijan na vsa vprašanja ni odgovoril niti besedice, temveč je vrtal luknje.

«Kaj prav za prav premišljuješ?» ga je končno vprašal učitelj.

«Kako je Bog nekdan dobro napravil, da vse neštete živali ne govorijo in tudi ne morejo izpraševati, ker sicer ne bi imeli ljudje več miru ne podnevi ne ponoči,» je odgovoril modrijan in se smehljal.

«Osel,» je zamrmral učitelj in se oddaljil, dočim je na neki brezi kričala zibajoča se sraka: «modrijan»...
Juri Fedorenko.

PROSVETA

LJUDSKA VISOKA ŠOLA V TRBOVLJAH.

Trbovlje, 10. novembra.

V nedeljo 15. t. m. ob pol treh popoldne se bo vršila v vodenski šoli v drugem nadstropju slovesna otvoritev Ljudske visoke šole, ki stremi, kakor je razvidno iz programa in seznama predavanj, ki ga imamo pred seboj, edinože za kultiviranjem človeka, ki se naj navadi samostojno misliti in ocenjevati življenje, da si bo razširil svoje obzorje in postal trdnega značaja.

Predavane se bo vršilo brezplačno in bo dovoljen dostop vsakomur od 18. leta dalje in za oba spola. Sicer pa nas o ustroju Ljudske visoke šole in o predavanjih dovoljno pouči knjižica, ki jo bodo delili med poslušalce ob priliki otvoritve.

Poleg slovesne otvoritve je v nedeljo na programu tudi nastopno predavanje, in sicer predava inž. Vrbič o premoži in nastanku premožovega ležišča. Vsa predavanja so razdeljena na skupine, katerih je skupaj enajst. Prične se skupino: rudarstvo. Vse skupine skupaj so tako pestre in tako bogate po vsebini, da si bo vsak

slušatelj mnogo pridobil na izobrazbi, če se bo redno udeleževal predavanj. Kakor je znano, bo raztezala Ljudska visoka šola svoje delovanje tudi na Zagorje in Hrastnik.

K jubilejnemu koncertu «Zvona» v Trbovljah. Preteklo nedeljo je praznoval trboveljski «Zvon» tridesetletnico svojega obstoja. Ob tej priliki je priredil slavnostni koncert, sestojč iz Adamičevih skladb. Najprej je nastopil «Zvon» s tremi moškimi zbori. Na koncertu so nastopila naslednja pevska društva: «Zvon» iz Smartnega pri Litiji, «Sloga» iz Ljubljane, «Slavec» iz Ljubljane in «Krakovo-Trnovo» prav tako iz Ljubljane. Po deputacijah pa so bila zastopana: «Lipa» iz Litije, «Ljubljanski Zvon» iz Ljubljane in končno tudi Glasbena Matica. Takoj v začetku sporeda je spregovoril društveni predsednik inž. Verbič o društveni zgodovini. Za tem je poklonil «Ljubljanski Zvon» trboveljskemu «Zvonu» prelep venec in prav tako tudi «Krakovo-Trnovo» iz Ljubljane. Vsa pevska društva so se potrudila, da bi bil jubilejni koncert kar najlepši. Trboveljski «Zvon» je moral ponoviti «Lucipetra bana», ljubljanska «Sloga» pa je morala na zahtevo občinstva še cno dodati: «Cvetni vrt». Žal, da ni bilo ves čas dolgega sporeda nobenega odmora. Po koncertu se je vršila prosta zabava, med katero je nastopil kvartet «Ljubljanskega Zvona» in vse prisotne očaral s svojim petjem. Na vzpodbudo

skladatelja Adamiča so nastopili tudi vsi moški zbori z «Buči, buči morje Adrijansko» in se spominjali še v drugih skladbah zasužnjenih bratov v Primorju. Prostorna dvorana Sokolskega doma je bila nabito polna; posebno mnogo je bilo tudi Ljubljancev. V nedeljo dopoldne se je trboveljski «Zvon» korporativno podal na pokopališče, kjer so položili venec na grob župnika Petra Erjavca, ki je bil prvi predsednik «Zvona».

Janez Žagar: Vrtinec. Drama v treh dejanjih. Izdala Zveza kulturnih društev. Založila Tiskovna zadruga v Ljubljani 1925. (Oder, 12. zvezek). Cena s poštno vred 18-75 Din. Realistična po-vojna slika nesrečnega zakonskega življenja na kmetih. Dekle je pri izbiranju ljubimcev hladno računalo in bili so ji travniki, njive, hiša bolj všeč kakor sree. In tako je v desetih letih zakonske pokore postala vsaka beseda zbadljivka, vsaka kretnja grožnja. Mož, v bistvu sicer pošten in skrben gospodar, postane ob njeni strani skoro zločinec nad lastnim otrokom; tašča-mučenica skuša pomiriti sovražne duhove in v trpljenju preizkušeni svak, ki se je s težko prisluženim denarjem vrnil iz črnih ameriških rovov k bratu, se komaj iztrga njenim mrežam. Bogato dejanje, ostra oznaka oseb, priprosta scenerija, krepak dialog bodo uspelemu prvencu mladega domačega dramatika zasigurali trajno in hvaležno mesto na naših podeželskih odrih. Knjiga se naroča pri Tiskovni zadrugi v Ljubljani.

DOMAČE NOVOSTI

* **Petletnica rapalske pogodbe.** Včeraj 12. novembra t. l. je poteklo pet let, odkar se je v italijanskem mestu Rapallu podpisala pogodba med Italijo in Jugoslavijo, ki določa meje med obema državama. Po tej pogodbi smo morali prepustiti Italiji nad pol milijona svojih rojakov. Pogodbo so z jugoslovenske strani podpisali Vesnić, Trumbić in Stojanović. Italijanska požrešnost nam je tako vzela kraje, ki so popolnoma jugoslovenski brez vsakega Italijana. Ob priliki petletnice te nesrečne pogodbe spomnimo zopet naše zasužnjene rojake, da jih še nismo pozabili in da z njimi vred pričakujemo njihove čimprejšnje osvoboditve.

* **Dijamantra poroka prvega ljubljanskega slovenskega župana.** V nedeljo 8. novembra sta praznovala 60letnico svoje poroke bivši ljubljanski župan ter državni in deželni poslanec g. Peter vitez Graselli in njegova soproga gospa Marija, rojena Krisperjeva iz ugledne obitelji v Kranju. Gospod jubilat je bil, kakor znano, prvi slovenski župan v Ljubljani, izvoljen po zmagi Narodne stranke leta 1883. v trdem boju, ter je županoval nepretrgoma celih 14 let, torej tudi še v usodnem potresnem letu. Pozneje je zavzemal dolgo vrsto let mesto ravnatelja mestne užitnine. Za svoje uspešno delovanje je bil opetovano odlikovan in svojčas povišan v plemiški stan. — V javnem življenju je deloval že od mladih let ter je kasneje zavzemal odlično mesto v krogu najboljših narodnih boriteljev. Tudi v osvobojeni domovini se navzlic visoki starosti še živo zanima in pazljivo zasleduje napredovanje naroda. Svojo rodbino sta vzgojila jubilanta, samo po sebi umevno, v strogo narodnem duhu.

* **Palača Narodne skupščine.** Ministrski predsednik Pašić si je te dni v spremstvu nekaterih ministrov ogledal novo palačo Narodne skupščine. Inženjerji so ministrom razkazali zgradbo in posamezne njene dele ter pripomnili, da bo gradnja trajala še dve leti. Nadaljni gradbeni stroški so preračunani še na 10.000.000 dinarjev.

* **Velike svečanosti Narodne odbrane.** V Beogradu se bodo vršile 1. in 2. decembra t. l. velike svečanosti Narodne odbrane, ki se prirede v zvezi s proslavo narodnega uedinjenja in svrhu, da se manifestira veliki čin osvobojenja, v katerem je Narodna odbrana imela odlično vlogo. Narodna odbrana bo organizirala za to priliko

posebne vlake. Vsi udeleženci imajo pravico do polovične železniške vožnje v času od 27. novembra do 5. decembra.

* **Izrabljanje vodnih sil.** V vseh krogih, ki se zanimajo za izkoriščanje vodnih sil v naši državi, je zavladala velika nezadovoljnost, ker je vlada sestavila tozadevni zakonski načrt, ne da bi vprašala strokovne organizacije za mnenje. Zagrebška sekcija Jugoslovenskega inženjerskega združenja je naslovila na vlado, narodno skupščino in na ministrstvo za kmetijstvo in vode spomenico, v kateri protestira proti takemu postopanju in zahteva, da se prej zasliši mnenje jugoslovenskih strokovnjakov.

* **Ne ločijo Jugoslavije od Češkoslovaške.** Največji angleški ilustrirani list «The Graphic» prinaša sliko našega prestolonaslednika z besedilom: «Najnovejša slika češkoslovaškega prestolonaslednika.»

* **Občinske volitve v Dalmaciji bodo v kratkem razpisane.** Volitve se bodo vršile, kakor javljajo beograjski listi, na podlagi občinskega volilnega reda, ki je veljaven v Sloveniji. V to svrhu bo v finančni zakon o dvanajstih sprejeta točka, s katero se bo veljavnost volilnega reda za Slovenijo raztegnila na Dalmacijo.

* **Protestni shod invalidov se je vršil v nedeljo v celjskem Narodnem domu.** Navzočih je bilo okoli 120 oseb. Razprave so se vršile o občih zahtevah in težnjah invalidov, o neugodnem načrtu invalidskega zakona in o solidarnosti Zveze slovenskih bivših vojakov z invalidi. V imenu mesta je zborovalce pozdravil župan dr. Juro Hrašovec. Zborovalci so h koncu sklenili primerno resolucijo, ki so jo poslali ministru za socialno politiko in vsem skupščinskim klubom. Kralju Aleksandru pa so poslali zahvalno brzojavko za njegovo invalidom izkazano naklonjenost.

* **Vseslovenska zveza novinarjev.** Iz Prage poročajo, da se v najkrajšem času ustanovi Vseslovenska zveza novinarjev. Pravila zveze so že potrjena.

* **Za snago in higijeno v železniških vozovih.** Na podlagi navodil prometnega ministrstva je odredila ljubljanska železniška direkcija, da spremljajo brze in potniške vlake na glavnih progah posebne snažilke. Naloga teh snažilk je, da medpotoma pazijo na snago in čistijo notranjost

osebnih voz in vsega vlaka. Za potnike I. in II. razreda imajo na razpolago tudi sveže brisače in milo.

* **Prvi razred na vlakih se odpravi.** Na potniških in brzih vlakih naših železnic se bo odpravil I. razred, ker so vagoni I. razreda večinoma prazni.

* **Vagoni na račun nemške vojne odškodnine.** Naša država je prejela na račun vojne odškodnine iz Nemčije od leta 1920. do 1. novembra 1925. 452 potniških vagonov, med temi 55 za ozkotirne železnice. V isti dobi je prejela 167 službenih ter 3600 tovornih vagonov, med temi 1441 za ozkotirne železnice.

* **Občinske volitve v Žalcu,** kjer vodi občinske posle in zadeve gerent, se bodo vršile dne 30. decembra t. l.

* **V gerentski svet občine Gornja Lendava v Prekmurju** so imenovani: Kazimir Klimek, drž. komisar na Batthianyjevem veleposestvu v Gornji Lendavi, dr. Albin Gregorec, okrajni zdravnik v Gornji Lendavi, ter posestnika Franc Horvat in Matija Grah, oba v Gornji Lendavi.

* **Kdaj imajo invalidi pravico do brezplačne vožnje.** Uradno se razglša, da imajo v zmislu čl. 105. in 106. predpisa o brezplačni in znižani vožnji na državnih železnicah vojni invalidi pravico do brezplačne vožnje v naslednjih primerih: kadar se podajo k zdravniškemu pregledu, na zdravljenje v bolnico ali v zdravilišče in kadar gredo v ortopedsko bolnico ali delavnico in kadar se od tam kaj vračajo domov. Vsak vojni invalid, ki se hoče poslužiti te ugodnosti, mora imeti legitimacijo Udruženja vojnih invalidov.

* **Društvo slovenskih absolutov kmetijskih šol** ima dne 22. t. m. ob 10. dopoldne izredno glavno skupščino v Ljubljani v gostilni «Novi svet» (Prešernova soba) na Gosposvetki cesti. Dnevni red: Razpust društva in pristop članov k društvu kmetijskih strokovnjakov za Slovenijo. Prosimo točne in sigurne udeležbe. — **O d b o r.**

* **Povodnji v Sloveniji.** Zaradi zadnjega deževja je Sava močno narasla in pri Zalogu ter Kresnicah prestopila bregove. Tudi Savinja stalno narašča. Voglajna je na nekaterih mestih že prestopila bregove.

* **Fašisti pretrgali državno telefonsko žico med Postojno in našimi postajami.** Med jugoslovenskimi železniškimi postajami in postajo Postojna obstoja državna telefonska žica, ki je potrebna za medsebojne razgovore za ureditev prometa. Kakor znano, imamo mi v Postojni tudi svojo železniško ekspozituro. Po tržaških demonstracijah so fašistovski železničarji vključili v žico kontrolni telefon in kontrolirali vse službene razgovore med našimi železniškimi postajami in ekspozituro naših železničarjev v Postojni. Ko so se kontrole naveličali, so žico enostavno pretrgali, da dokumentirajo tudi s tem svojo tisočletno kulturo.

* **Domače hranilnike** je začela zopet izdajati Mostna hranilnica ljubljanska. Stranke jih dobe od 8. do 12. ure v oddelku za vloge.

* **Sleparstva z živinsko soljo.** Kmetijski družbi dohajajo poročila, da se ponuja v Savinjski dolini kajnit v podobni rdečkaste soli kmetovalcem v nakup kot živinska sol. Ker je kajnit zdravju škodljiv, svarimo naše gospodarje pred nakupom take soli, ki se prodaja za živinsko sol. Živinske soli danes sploh nimamo in kar se prodaja pod tem imenom, je samo sleparstvo, s katerim si delajo brezvestni trgovci masne dobičke na račun in škodo nepoučenega prebivalstva. Okrajna poglavarstva prosimo, da posvetijo tej trgovini vso potrebno pozornost. Kar je kaznivega, naj se kaznuje!

* **Smrtna kosa.** Na Vrhniki je preminula gospa Ivana Mayerjeva, vdova Cvenklova, rojena Golobova, mati g. Ivana Cvenkla, polkovnika v pokoju in višjega poštnega oficijala v pokoju g. Karla Mayerja. — Predzadnji četrtek je umrl v Celju znani stari narodnjak, upokojeni višji pisarniški ravnatelj okrožnega sodišča g. Luka Bergoč. Dočakal je 74 let starosti. — V celjskem invalidskem domu je umrl istega dne 26 let stari invalid g. Stanko Srebrnjč, sin

učitelja gosp. Franja Srebrniča na Viču. — V Št. Petru v Savinjski dolini je umrla v najlepših letih gospa Anica Cizejeva, rojena Brišnikova, dolgoletna, priljubljena učiteljica v Št. Rupertu pri Gomilskem. — V Ptujju je umrl ruski polkovnik J. Čermavskij. Pokopan je bil z vojaškimi častni — V nedeljo je umrla v celjski bolnici ga. Ana Hajnškova, žena posestnika pri Sv. Emi. Dosegla je starost 40 let. — V Grosupljem je preminula gospa Ivanka Koprivčeva, posestnica in daleč naokrog znana gostilničarka. Bila je vrla narodna in napredna žena. — Na Drenovem griču je umrl g. Rudolf Podkrajšek, poslovodja postaje Drenov grič. Pokojnik je bil vesten uradnik in ljubezniv človek. — Blag jim spomin!

* **Ponarejeni dvodinarski novci.** Komaj so prišli kovani novci po dva dinarja v promet, že so se pojavili tudi ponarejeni komadi. Ponarejeni dvodinarski novci so vlti menda iz neke svinčene zmesi ter imajo isto barvo kakor prístni. Le debelejši so za pol milimetra in malo težji. Razlikujejo se od prístnih tudi po žvenku in po tem, da imajo na robu po sredi vidljivo črto, po čemer se vidi, da so vlti v obliki iz mavca.

* **Ponarejeni kolki.** Uprava državnih monopolov je ugotovila, da so v prometu ponarejeni kolki po 100 in 250 Din. Falzifikati so slabo uspeli in jih je lahko spoznati.

* **Trboveljske novice.** Prirojevalni tečaj v Hrastniku je otvoril za šivilje in druge ženske obiskovalke g. Ivan Bizjak, krojaški mojster v Celju. — Preteklo nedeljo se je vršil pri Fortejju na Vodi sestanek Društva rudniških nameščencev, na katerem je poročal o pokojninskem zavarovanju in o zavarovanju pri Bratovskih skladnicah g. dr. Obersnel z Jesenic. O njegovem poročilu več prihodnjic v posebnem članku, ker je načelne važnosti. — Proti proračunu krajnega šolskega sveta je vložila TPD. ugovor, v katerem pravi, da je v načelu za proračun, da pa se naj odobri postavka za meščansko šolo v obrokkih, kar se naj bi stekalo v poseben fond. — Premeščen je iz Trbovelj v Laško inženjer Tone Homan, iz Laškega v Trbovlje pa inženjer Rogelj. — Odbor Zveze slovenskih vojakov je sklenil pozvati iz Ljubljane od glavnega odbora ZSV. in od Udruženja vojnih invalidov posebno komisijo, ki naj bi uredila spore med tukajšnjima organizacijama glede na zadnje izpade v časopisju. — V ljubljanski bolnici so vstavili učencu 2. razreda Albinu Žibertu, sinu vlakovodje pri rudniku v Hrastniku, stekleno desno oko, ker mu je zdravega prebil s puščico z loka pred več tedni neki učenec sedmega razreda. — Okrajni zastop je poleg številnih del, ki se izvršujejo v Trbovljah, pričel posipavati ceste v Hrastniku in proti Dolu. Vsa čast možem v okrajnem zastopu, ker se je poprej bolj malo delalo. — Udruženje vojnih invalidov v Ljubljani priredi v nedeljo dne 15. t. m. v Narodnem domu v Hrastniku veseligr v treh dejanjih «Stari grehi». Začetek ob štirih popoldne. Po igri prosta zabava s plesom. Čisti dobiček je namenjen za božičnico revnim članom in članicam. — Prijave za odmero davka na zaslužek ročnih delavcev je treba vložiti v zmislu generalne direktcije neposrednih davkov do nedelje 15. t. m. Podrobne informacije se dobé na občini v Trbovljah kakor tudi na občinski deski v Hrastniku. — Zaprisega vseh vojaških obveznikov v trbovljski občini, ki je bila že dvakrat preložena, se bo končno vršila v nedeljo 15. t. m. Ker se je bati izgredov zaradi pijanosti, kar je pokazal zlasti zadnji plačilni dan, bo plačilni dan bržkone preložen na ponedeljek 16. t. m. — Zaradi novega davka za Delavsko zbornico vlada v vseh tukajšnjih revirjih silno razburjenje, ki se obrača v prvi vrsti proti socialistom.

* **Železničarske uniforme.** Prometni minister je izdal naredbo, po kateri morajo železničarji in železniški uslužbenci stalno nositi železničarsko uniformo.

* **Veliko neurje v Hercegovini** je vladalo zadnje čase. Neretva je silno narasla. V selu Lješnjeva pri Mostarju je strela udarila v hišo Marka Savića in ga ubila. Ubitih je bilo tudi dvoje otrok.

* **Potres v okolici Višnje gore.** Dne 7. t. m. ob štirih zjutraj so čutili v okolici Višnje gore do Kočevja potres s precej močnim bobnenjem, ki je posameznike zbudil iz spanja. Ta potres je zabeležil tudi potresomer v ljubljanskem zavodu za meteorologijo.

* **Odkritje podzemskih hodnikov v Beogradu.** Ob priliki kanalizacijskih del pri vojaški zgradbi na obali Save v Beogradu, so delavci našli na globoko jamo. Neki prisotni podoficer se je na vrvi spustil v globočino, za njim pa še mnoge druge osebe. Odkrili so neko stavbo z visokimi oboki, zgrajeno iz opeke. Ta prostor je služil kot križišče za razne podzemne hodnike, ki pa so deloma zasuti. Ti skrivnostni hodniki stare beograjske trdnjave se bodo sistematično raziskali.

* **Smrtna nesreča.** Na železniški postaji Kranjska gora se je pripetila težka nesreča, ki je zahtevala človeško žrtve. Postajni delavec Franc Rušič, ki je priklapljal vagon, je po ne previdnosti prišel pod kolesa, ki so nesrečnega moža prerezala na dvoje. Ponesrečenec zapušča ženo in dva nepreskrbljena otroka.

* **Ogenj v Šiški.** Te dni je opazila Ivanka Šušteršič, hči ključavničarja, da se pokazal ogenj v kozolcu Antona Pogačarja ob poti, ki vodi s Celovške ceste v Gornjo Šiško. Ogenj se je naglo širil in na vpitje dekleta so prihiteli gasit okoliški stanovalci. Obveščeno je bilo domače gasilno društvo in mestni gasilci. Ogenj, ki se je razširil že na ves kozolec, se je posrečilo pogasiti šele po daljšem času. Kdo je ogenj zanetil, se ni moglo ugotoviti.

* **Sablja razbojnika Čarugo prodana.** V Osijeku je bila v soboto na javni dražbi prodana sablja znanega poglavarja slavonske roparske družbe Jovana Čaruge. Sabljo je kupil Čarugin zagovornik za sto dinarjev.

* **Samomor 74letne starke.** V Brčkem v Bosni se je v torek obesila v svojem stanovanju 74 let stara vdova Regina Lapek. V smrt jo je gnala neozdravljiva bolezen — rak.

* **Samomor.** Pred krakim je brez sledu izginil od doma iz Lok pri Trbovljah vpokojeni rudar Alojz Ahlin, ki je odnesel seboj dva zavoja z razno obleko. Njegovi domači so ga iskali več tednov brezuspešno. Pretekle dni pa so našli v Širjah pri Zidanem mostu v bližini posestnika Šromlja v prepadu možko truplo. Komisija, ki so jo poklicali, je dognala, da je bil mrtvec pogrešani Alojz Ahlin iz Trbovelj. O njegovi smrti krožijo sedaj najrazličnejše govorice, vendar večinoma brez podlage. Ponesrečenec je bil božjasten in je skočil v prepad najbrž v živčni razburjenosti.

* **Vojaški ubežnik.** Od 4. eskadrona konjeniškega polka v Vršču ob rumunski meji je pobegnil pred nekaj dnevi redov Ivan Saje iz Lok pri Trbovljah. Zbežal je najbrž v Rumunijo.

* **Velika tihotapska afera.** V Šibeniku so prišli na sled velikemu tihotapstvu. Znanega bogatina Stipo Šaro je ovadil njegov uradnik Adolf Pintarič policiji, da vrši obsežno tihotapstvo. Šara je namreč svoječasno naznanil Pintariča zaradi poverjenja in da bi se Pintarič maščeval, je odkril sedaj tihotapstva, ki jih je vršil Šara do zadnjega časa. Šara je v enem letu zaslužil štiri sto milijonov dinarjev in ves ta denar naložil v inozemstvu. V Šibenik je dospel član glavne kontrole iz Beograda, da izvrši preiskavo v tej aferi.

* **Predržna žepna tatvina v Ljubljani.** Davčni izterjevalec Ignac Fink je nesel na glavni kolodvor na večerni vlak večji zavitek. Ko je stopil na stopnice vagona, je začutil, da tišči za njim okrog 30letni možki, za katerega pa se ni dosti zmenil. Šele, ko je prišel zopet na peron, je zapazil, da nima več listnice, ki mu jo je žepar izmaknil. V listnici se je nahajalo okrog 400 Din gotovine in več dokumentov.

* **Prijet pustolovski par.** Celjski policiji je pred dnevi prijavil neki knjigovodja, da mu je eleganten gospod v družbi znane natakariče izmaknil nad tisoč dinarjev vredno dozo za cigarete, petsto dinarjev vredno pero sistema Pen-

ZANIMIVOSTI

GROZEČE PREOBLJUDENJE ZEMLJE.

Število ljudi je kljub svetovni vojni in poslabšanih vojnih razmer v zadnjem času izredno naraslo. Neki učenjak je pred kratkim trdil, da se človeštvo zemlje pomnoži vsak dan za 50.000 duš. Ker se pa obdelana površina zemlje ne poveča obenem za 50.000 hektarjev, nastaja zaradi tega veliko vprašanje, kaj bo s človeštvom, kajti hektar obdelane zemlje je neobhodno potreben za preživljanje enega človeka. Vprašanje grozečega preobljudenja razmotriva tudi angleški učenjak Knibbs, ki pravi, da zaenkrat na svetu še ni preobljudenja. Dobe se sicer preveč obljudene dežele, ki ne morejo prehraniti svojih prebivalcev, toda ravno toliko je dežel, ki so premalo obljudene in ki pridelajo več živil, kakor jih potrebujejo. Končno pa je še mnogo zemlje, ki je popolnoma zanemarjena.

V zadnjih 120 letih se je človeštvo zemlje najmanj podvojilo. Kakor smo že zadnjič omenili, šteje človeštvo sedaj 1850 milijonov duš. Ako bo naraščanje človeštva tako napredovalo, je pričakovati po naziranju omenjenega učenjaka, da bo število prebivalcev zemlje znašalo v letu 2165. 14.800 milijonov. To je seveda popolnoma nemogoče število. Pa bodisi kakorkoli, vendar se more z gotovostjo prerokovati, da bo v 250 letih vsa zemlja preobljudena.

Katera pomožna sredstva imamo, da bomo naraščajoči množici in potrebnim živalim preiskrbovali živila? Od okrog 24 milijonov kvadratnih milj zemlje je okrog 7,5 milijona sposobnih za obdelovanje, 6,25 milijona je nerodovitnih in pri kakšnih 10 milijonih je negotovo, v koliki meri se bodo dale izrabljati. Nedvomno se bo površina za obdelovanje še močno povečala. Angleški učenjak meni, da se bo ta površina dala pomnožiti še za 60%. Razen tega smemo upati še na vse mogoče izpopolnitve v pridobivanju hranilnih sredstev.

Ali pa bo vse to zadostovalo, da se bo naraščajoče človeštvo moglo v zadostni meri prehranjevati? Angleški učenjak zaključuje svoj spis z mnenjem, da se bo človeštvu posrečilo izpopolniti in organizirati pridobivanje živil do takšne mere, da bo moglo na zemlji živeti 10.000 milijonov, odnosno 10 milijard duš.

USMRČENJE OBSOJENCEV V AMERIKI.

V Ameriki zločincev, obsojenih na smrt, ne obešajo, nego jih usmrtilo z električnim tokom. Neki newyorški časopis opisuje izpod peresa svojega sotrudnika usmrtilcev na električnem toku v ječi Sing-Sing takole:

Sredi prostora je stal stol z žicami, ki so vodile pod preprogo na tleh. Nanj so bili poleg teh žic pričvrščeni številni jermenčki. Bil je to električni stol.

Prišlo je pet ali šest paznikov, pravih orjakov, ki so se postavili okoli stola. Topo kakor marmornati kipi so stali tam, oči napol zaprte, kakor bi hoteli preprečiti, da se jih loteva sočutje. Videli so se kot klavei, ki čakajo na svojo žrtev; roke so imeli prekrižane. Nato so prišli trije zdravniki in eksekucijski uradnik.

Oči sem uprl na vrata. Vsi v tej človeški klavnici navzoči so strmeli v vrata, predvsem pa pazniki, ki so prežali na svojo žrtev. Nato se je nenadoma pojavil nekdo na vratih. On, John Emilata, velik, slok človek, z obrazom duševno ne povsem zdravega človeka je prišel k morilnemu stolu. Kazal je nekaj preko dvajset let. Za hip se je obotavljal, nato ga je eden paznikov prijel pod pazduho in ga odvedel k stolu. Mladi človek se je stresel, ko je sedel na stol. Zdelo se je, da je do smrti izmučen, in vedel se je, kakor da ne vé, kaj dela. Trdil bi, da res ni vedel, kaj je delal.

Pazniki so ga začeli privezovati. Pogledal sem mu v obraz. Nikdar ne bom pozabil tega trenutka. Sedel sem baš njemu nasproti, oddaljen komaj štiri metre od njega, tako da sem lahko opazoval vsako njegovo kretnjo, vsak izraz, ki se je zrealil v njegovem obrazu.

Bil je to obraz človeškega bitja, poln groze. Misli so mu otrpnile pred strahotnim pojavom. Pred njim je stal svečenik in besedičil nekaj o evangeliju. Tu so stali ljudje kot izvršilni organi družbe in pripravljali so umor človeka, ker je ta ubijal. Nehote sem se spomnil na peto božjo zapoved. Med tem sta paznika mladeniča privezala na stol. Pričvrstila sta na njegove bele roke elektrode. Na tleh poleg stola je ležal električni kabel, ki je bil spojen s pretikalnico na levi strani stola. Paznik je prijel za drugi konec in ga vtaknil na čelado, katero so žrtvi dali na glavo. Preko obraza so mu potegnili črno masko, tako da so bile videti samo ustnice, ki so se strahotno režale izza maske. Moreča tišina je nastala v sobi smrti. Trenutki so se vlekli kot ure, dokler ni uradni morilec pričvrstil čelade s curljajočo gobo na glavo delinkventa. Goba se nahaja znotraj čelade in ima naslednji namen: obtožene se potom toka živ skuha.

Zločinec Emilata je zatrepetal. Njegovi roki, viseči mirno preko naslanjača, sta se sunkoma dvigali in padali kakor roki zblaznelega ali s strupom omamljenega bitja. Svečenik je nadaljeval svojo zadnjo molitev. Čim je bil Emilata zvezan, je dal drugi zdravnik pred stolom znamenje in usmrčevalec je spustil tok.

V tem hipu so se prsti krčevito zvilili, žile so se napele. Rezanje je prešlo. Telo se je sunkoma dvignilo kvišku, pot je dobesečno curkoma lil s kože. Sikajoče, prasketajoče, tuleče in brneče je ta sila preletela vse telo. Ko sem se ozrl in čul sikanje, me je objel val ogorčenja in hotel sem krikniti: Stojte!

Mrzlica ostudne groze mi je pretresala telo. Okoli 20 sekund je stresal telo nesrečnika električni tok. Olajšano sem vzdihnil, ko so ga vstavili. Nekdo poleg mene je rekel: «To je grozno.» Za mano se je nekdo onesvestil, drugemu je postalo slabo.

Dva paznika sta pristopila in odvezala jermenca. Zdravnik je potipal žrtev, ji nastavil aparat na prsa in poslušal. Sree je še vedno bilo. Znova so ga privezali, znova spustili tok. V tem trenutku je Emilatovo telo šinilo pokoncu, z nadnaravno silo se je skušalo osvoboditi. Še močnejše kot prvič je stresal tok telo. Ječalo je jermenje, tresel se je stol pod zvijajočim se telesom. Nikdar se me še ni polastila taka groza kakor pri pogledu na tega polmrtvega človeka, ki je skušal otresti se stola. Iz glave in golih kolen, ki so polagoma počrnela, se je dvigala para. Ustnice, ki so se poprej strahotno režale, so počrnele, pena se je nabrala okoli njih.

Sikanje in tuljenje toka je trajalo zopet dvajset sekund, dokler ni zdravnik dal znamenja, da ga ustavijo. Še enkrat je pristopil k žrtvi in nato z ravnoodušnim izrazom pripomnil: «Mož je mrtev!»

ČUDODELNA DEKLICA V GRADIŠČANSKI

Kakor poroča avstrijsko časopisje, se pojavljajo v neki kmetijski hiši v vasi Güssing v Gradiščanski strahovi. Prvič so se baje pojavili 18. septembra t. l. opoldne, ko so se nahajali v kuhinji 14letna dekla, domači gospodar Klumber, njegova žena in dva kmeta. Točno ob 12. uri se je dvignila težka kuhinjska miza v zrak ter se obrnila, tako da so padle vse posode na tla in se razbile. Malo minut kasneje so začela leteti iz lesenega zaboja poleg štedilnika v zrak polena na poleg stoječi stol. Šele ob 4. popoldne so strahovi prenehali s svojo igro.

kafa in šeststo dinarjev denarja. Polcija je izsledila kavalirja v osebi postopača Filipa Lavreta. Njegova družica pa se piše Marica Kovačičeva. Pri obeh so našli pero, denarja in doze pa ni več bilo.

* **Velik vlom v Ljubljani.** Vlomilci so obiskali v noči na nedeljo zidano barako ASK. Primorje na Dunajski cesti, vlomili vrata in okna ter porabili vse, kar jim je prišlo pod roke. Česar storilci niso mogli odnesti, so razbili. Skupna škoda znaša okrog 15.000 Din.

* **Na izletu aretiran.** V Dubrovniku je policija aretirala Vekoslava Kuharja, bivšega slugo banke «Croatia», ki je banki poneveril 26.000 Din in z denarjem šel na izlet v Dalmacijo. Pri njem so našli še 15.000 Din.

* **V znamenju noža.** Dne 8. t. m. je bil v Plešivki pri Brezovici napaden posestnikov sin Jernej Pleško. Neznani napadalec ga je z nožem sunil v hrbet in roko ter ga težko poškodoval. — Alojzija Semena, 22letnega čevljarkega vajenca iz Mlake, je sunil neki Kržmola z nožem v trebuh in ramo. Semena so težko ranjenega prepeljali v bolnico.

* **Velika tatvina v Makolah.** V prodajalno Konzumnega društva v Makolah so vlomili te dni neznani zlikovci, ki so odnesli večjo množino različnega blaga. Domneva se, da so bili tu na delu isti vlomilci, ki so nedavno izvršili veliko tatvino v trgovini Beranič v Majšpergu.

* **Špijunska organizacija pod ključem.** Kakor poročajo iz Sombora, je bila tamkaj odkrita tajna špijunska organizacija, ki šteje 15 oseb, večinoma Madžarov. Organizacija je imela ozke zveze po vsej Vojvodini in z Madžarsko. Vsi člani so bili aretirani.

* **Smrtna obsodba v Belovarju.** V pomladi leta 1920. je bil izvršen roparski umor v selu Gornje Plavnice pri Belovarju nad zakoncem Ivanom in Amalijo Golubič, ki sta imela gostilno v omenjenem kraju. Morilec jima je prerezal vrat. Sum je padel na odpuščenega narednika Miloša Maksimovića. Maksimović je bil aretiran, a ker se je delal blaznega, so ga odpravili v blaznico Stenjevec. Od tam je pobegnil in se skrival v Srbiji, kjer je zagrešil nov zločin. Tu so ga prijeli in odpravili nazaj v Belovar. Pri razpravi je zanikal vsako krivdo, vendar so bili dokazi proti njemu takšni, da ga je sodišče spoznalo za krivega in ga obsodilo na smrt na vešalih.

* **V celi državi dobro znano mile «Gazela»** vsebuje in ima samo dobra svojstva. Gospodinje vpoštevajte to in zahtevajte v trgovinah izključno samo «Gazela».

SOKOLSTVO

s Zapisega članov Sokola. Sokolsko društvo v Celju priredi na praznik narodnega ujedinenja 1. decembra jutraj ob pol 9. uri slavnostno zapisega članstva v društveni telovadnici. Vršilo se bo tudi kratko predavanje. Od 10. do 12. ure dopoldne pa bodo članice in gojenke prodajale po mestnih ulicah razglednice v korist Sokolskemu savezu.

Dvojna smola.

Janezek priteče ves razjokan iz šole.
«Kaj tako jokaš?» ga vpraša mati.
«Učitelj me je pretepel.»
«Zakaj?»
«Ker sem edini v šoli mogel prav odgovoriti na vprašanje.»
«Kakšno pa je bilo to vprašanje?»
«Vprašanje je bilo: »Kateri paglavac je namazal s smolo moj stol?«

Iz otroških ust.

Teta: «No, Nežika, koga imaš najrajši?»
Nežika: «Mamo.»
Teta: »In potem?»
Nežika: «Tebe, tetka.»
Tedaj se pa oglasi oče in vpraša: «In kdaj pridem jaz?»
Nežika: «Po navadi ob eni ponoči.»

Vest o teh strahovih se je seveda hitro razširila v bližnjo ter daljnjo okolico in od tistega dne so radovedneži naravnost oblegali hišo, da bi videli te čudežne dogodke. Naslednjega dne skoro ob enakem času kakor prvič so strahovi svojo igro ponovili. Razen obitelji Klumber je pojav opazovalo še osem kmetov. Po njihovem pripovedovanju je baje letel po zraku tudi krompir. Ko je kuhinjska dekla, katere prisotnost je po mišljenju tamošnjih kmetov povzročila zagonetne dogodke, zapustila kuhinjo ter se podala v poleg se nahajajočo spalnico, ji je priletel kozarec na vrat. V istem trenutku je strašenje nehalo.

Nekaj dni pozneje je sledila tretja ponovitev zagonetnih dogodkov. Edeñ kmetov, ki se je v kritičnem trenutku nahajal v kuhinji, pripoveduje, da ni videl prav ničesar, dočim se drugi rotijo, da so videli leteti po zraku polena.

Nedvomno gre pri tem pojavu za primer množinske sugestije. Da je v resnici strašilo, na to seveda ne verjame noben pameten človek. Znano pa je, da se dajo preprosti ljudje pri gotovih okolnostih tako silno vplivati, da vidijo v živi domišljiji čisto stvari, ki jih ni in ki jih razsoden človek ne vidi.

NAPOLEONOVA EDINA RANA.

Četudi je bil Napoleon I. v neštevilnih bitkah in se je pogosto izpostavljati krogam, se je vendarle zgodilo samo enkrat, da je bil bojeviti cesar ranjen. To je bilo v bitki pri Regensburgu na dan 23. aprila 1809. Napoleon je stal na hribu in skozi daljnogled opazoval napad francoskih in bavarskih čet na Avstrijce, ki so držali mesto. Naenkrat mu odpade daljnogled, Napoleon prebledi in njegovo telo se strese od bolečine. Toda takoj se zopet zravna in obrne glavo proti Bavarcem, ki so z brega nekega potoka streljali na Avstrijce. Strel je nedvomno prišel iz bavarske črte, toda Napoleon kot dober politik ni zvrnil krivde na zaveznike.

Ko je ranjeni Napoleon razhajal, so ga posadili na kup tornistrov in zdravnik je razrezal cesarjev čevelj. Opazil je takoj, da je bila nogavica napolnjena s krvjo. Na peti je imel veliko rano. Zdravnik mu je nasvetoval, naj se nekaj dni poslužuje voza, toda Napoleon ni hotel o tem ničesar slišati, češ, da njegove čete ne smejo vedeti, kako je z njim. Opirajoč se na ramo kneza Borghese se je dvignil. Rana ga je nelzerno bolela.

Ko je zopet hotel zasesti konja, se je obveza razvezala in v tem položaju, ne da bi Napoleon stopil s konja, ga je moral zdravnik zopet obvezati. Ko mu je pozneje maršal Berthier očital, da se preveč izpostavlja ognju, je odvrnil Napoleon: «Izpolnjevati moram vendar svoj poklic.» Lannes, ki mu je hotel izraziti svoje sožalje, je dobil osoren odgovor, naj se bolj briga za zavzetje Regensburga kakor za njegovo rano.

× **Avstrijski denar.** Denarna edinica je v Avstriji že dalje časa šiling, ki odgovarja približno osmim našim dinarjem. Toda poleg šilinga računajo Avstrijci še vedno tudi v kronah, kar povzroča veliko zmedo v denarnem prometu. Zaradi tega je avstrijsko finančno ministrstvo sklenilo izdati odlok, s katerim se bo krona veljava v Avstriji popolnoma ukinila in bo po novem letu v Avstriji računanje v šilingih splošno obvezno. Avstrija, ki ima že srebrnike, se je odločila kovati tudi zlatnike po 25 in po 100 šilingov. Ta denar pride menda že prihodnje pomlad v promet. Na pomlad pridejo v promet tudi novi bankovci v šilingih.

× **Kajenje in počivanje.** Vsi kadilci cigaret, ki v svoji navadi, od raznih strani toliko napadani, vidijo pomirjenje in osveženje, bodo hvaležni ameriškemu učenjaku Mendelhallu, ki je postavil novo teorijo o učinkovanju kajenja na človeško telo. Ta učenjak je baje dognal, da je učinek, povzročen po kajenju dveh cigaret, zelo sličen onemu, ki se doseže s počitkom. S kajenjem kakor tudi s počitkom dobi človeško telo

po izmučenju svoje normalno stanje. V primerih, v katerih so živci kadilca bili utrujeni, se je s cigaretami omogočila zopetna osvežitev živčevja. Preveč razdraženi živci pa se s cigaretami pomirijo. Če ta trditev res v polni meri drži, je drugo vprašanje.

× **Zdravljenje gobavih s pomočjo radija.** Gobava bolezen je v Evropi redkost. Kjer pa razsaja v večji meri, tam se je ljudje silno boje, ker je strašna in ostudna bolezen, čije širjenje je treba na vsak način preprečiti. Širjenje boleznice se da le na ta način zaježiti, da se bolniki namestijo v gotovih okrajih, katerih ne smejo zapustiti. Bolezen, ki je že strašna sama na sebi in se pojavi v dveh različnih oblikah, je za bolnika dvojni udarec. Izločen je od družbe, odtrgan od rodbine. Zato je pozdraviti velevažno odkritje dveh angleških zdravnikov, ki sta bolezen proučevala v bolnici na otoku Honolulu, kjer je gobavost kakor povsod na vzhodu in v tropskih krajih zelo razširjena. Nos za gobavostjo obolelega bolnika sta lečila z radijem in dosegla izredne uspehe. Male cevke z radioaktivno snovjo so bile vpeljane v nos ter jih je moral bolnik obdržati do dve uri. Kmalu je bilo opazati zboljšanje stanja bolnika, v mnogih primerih je bolezen popolnoma izginila iz nosa.

× **Koliko sne človek v 70 letih svoje starosti.** Izračunali so, da je človek, ki je postal star 70 let, pojedel tekom svojega življenja več kakor 20 vagonov živil, to je tovor povprečnega tovarnega vlaka. Količina dnevne hrane človeka tehta namreč povprečno 3 kg in 200 gr. Vagon prenese povprečno 4 tone in cel povprečen vlak 80 ton. Ako pomnožimo 25.530 dni 70letnega starca s 3 kg 200 gr, dobimo okrog 81.700 kg.

× **Kaj je starost.** Neka pariška tvrdka je izdala pred kratkim knjižico z naslovom «Clemenceaujev duh». V knjižici je zbranih nekoliko anekdot iz življenja velikega francoskega državnika, ki je dovršil že 84 let. Nedavno je obiskal Clemenceauja, kakor se pripoveduje, znameniti ruski zdravnik dr. Veronov, znan po vsem svetu po svojem pomlajevanju ljudi. V razgovoru s sivim državnikom je zdravnik med drugim prosil Clemenceauja, naj ga obišče, da ga pomladi. Clemenceau pa je zdravnika dobrosrčno pogledal in mu dejal: «Pridem, ko se postaram, sedaj še ni potrebno.»

× **Brezposelnost na Dunaju raste.** Po statističnih podatkih število brezposelnih na Dunaju stalno narašča. Tako objavlja službeno delavska zbornica na Dunaju, da je vseh brezposelnih 66.795, med katerimi je brezposelnih delavk 25.253.

× **«Ne bo več dežja».** Ameriški komponist Wendel Hall je zložil popevko, ki se prične z besedami: «Ne bo več dežja...» Razširila se je od mesta do mesta, od dežele do dežele in povsodi je bilo slišati le «Ne bo več dežja». Komponist je bil zelo vesel sijajnega uspeha svoje popevke, toda danes je silno žalosten in pravi: «Živim pasje življenje, odkar sem napisal to stvar. Kalifornija mi je prepovedala vstop v državo, ker vidijo tam v pričetku popevke dolgo dobo suše. Neko mesto v drugi državi, kjer že dolgo ni deževalo, je prepovedalo petje te pesmi in zagrozilo z zaporno kaznijo. Tako se je pripetila popevka ljudi vseh slojev, da so prišli nekateri močni možje k meni in me prosili kakega sredstva, s katerim bi se iznebili pesmi, ki jim brni po ušesih in po glavi. Čestokrat sem se skrivil v temne kote na cesti, ker sem se bal množice, da bi me spoznala in napadla.»

× **Strahote zračne vojne.** Če bi danes izbruhnila vojna, bi bilo baje že samo francosko zračno brodogje v stanju, na enem samem poletu obsuti sovražnikovo državo skoro s 100 tisoč kilogramov razstreliva. In če bi se to ponavljalo vsak dan! Država, ki bi se s svojimi zračnimi silami ne mogla ubraniti sovražnika, bi se morala podati na milost in nemilost. Saj bi bila kmalu vsa opustošena; železnice bi bile razdrte in bi ne bilo močeno prevažati čet, ne orožja in provijanta; pristanišča bi bila kmalu uničena in ladje same izpostavljene napadom z zraka. V bodoči vojni

ne bo zaledja, ampak vse bo ena sama vroča fronta.

× **Filipinski otoki zahtevajo samostojnost.** Občutski svet v Manili, glavnem mestu Filipinskih otokov, je sprejel resolucijo, v kateri zahteva od Zedinjenih držav Severne Amerike, da se prizna Filipinom popolna samostojnost.

× **Strupeni plini v sovjetski armadi.** Boljševiki, ki so propagirali v svetovni vojni, naj vojaki v boju vržejo orožje proč, so sedaj v svoji rdeči armadi uvedli strupene pline in druga najstrašnejša vojna sredstva. V zadnjem času je vrhovno armadno vodstvo izdalo nova navodila za opremo posebnih plinskih čet.

× **Kako so se pozdravljali v starih časih.** Do XVII. stoletja so moški ob sestanku pozdravljali ženske na ta način, da so jih poljubljali na lice. Nedvomno bi bila ta navada še danes za nekatere privlačna, čeprav bi srečnik moral poleg lepih poljubovati tudi grde ženske. Ta način pozdravljanja žensk se je odpravil baje iz moralnih ozirov. Sledilo mu je poljubovanje rok, ki je še dandanes v navadi, toda že počasi izginja in se vedno bolj uveljavlja le navadno rokovanje, kakršno je običajno med moškimi samimi. Moderno ženstvo vobče zahteva, da se ne dela pri pozdravljanju nikaka razlika med spoloma.

× **Zaprta kačja raj.** V ameriškem mestu Shebogan County, nedaleč od Milwaukeeja, se je pojavilo toliko kač, da so tamošnja oblastva odredila, da se zapre farma pri Kohleru, v kateri so se gojile kače za vseučilišče. Domneva se namreč, da je mnogo kač pobegnilo iz farme in se potem razplodilo in razširilo po vsej okolici.

× **V borbi za svoja otroka.** V Budimpešti se je zagovarjala te dni pred sodiščem neka Ilona Polinitzky, ločena žena opernega pevca, zaradi čudnega dejanja. Mladi par, ki se je poročil leta 1920., je živel tri leta v največji sreči. Toda, ko se je pevec podal na neko turnejo v Ameriko, so mu dobri sorodniki zakrivil, da je nastal po njegovem povratku v družini preprič, ki je dovedel do ločitve zakona. Imela sta dve hčerki, kateri je sodišče prisodilo ženi. Letos je operni pevec posecal svojo ločeno ženo čisto na njenem domu izven Budimpešte in je tako nekega dne odvedel s seboj obe deklici. Mati, vsa v skrbeh, se je podala takoj k ločenemu soprogu v Budimpešto in ko je na sprehajališču srečala svojega moža, ga je napadla in mu odvzela starejšo deklico. Po mlajšo pa je prišla nekoliko dni kasneje, in sicer tako, da je s pomočjo svoje sobarice vlomila v možovo stanovanje in s silo odvedla hčerko. Ločeni soprog je prijavil zadevo sodišču, ki pa je po daljši razpravi oprostilo ženo, češ, da je izvršila le nekaj, k čemur je bila po zakonu upravičena.

× **Romantična poroka starca.** New Jork ima zopet priliko, da se zabava nad neobičajnim dogodkom. 87letni bogatin Samuel Baron se je te dni poročil z vdovo Singerjevo, ki je samo dve leti mlajša od njega. Z njo se je spoznal na naslednji način: Ko je pohajal po newjorških ulicah, je videl, kako je neka starka nerodno stopila s hodnika na cesto skoraj prav pred drveči avtomobil. Baronu se je posrečilo, da jo je še ob pravem času potegnil stran in jo rešil gotove smrti. Možak se je tako z njo seznanil, jo češče obiskoval in nazadnje poročil.

Dobra pomoč.

Urška: «Povej, Francka, ali ti tvoja gospa kaj pomaga v kuhinji?»

Francka: «Seveda, in še mnogo.»

Urška: «Tako? Kaj pa dela?»

Francka: «Nikdar ne pride v kuhinjo.»

Tako je.

Hlačon: «Vi ste moja žena izzivalno gledali!»
Hlačoper: «Saj ni res, vaša žena me prav nič ne mika.»

Hlačon: «Nesramnost! Nič vas ne mika? Kaj jo smatrate za nevredno pogleda? Vi me žalite.»

Hlačoper: «Če ne sme biti ne eno ne drugo, potem vam pa moram reči, da je sploh nisem videl.»

ŽENSKI VESTNIK

ŽENSKA MODA IN MORALA.

Ženska moda se spreminja kakor vreme. To pa se opaža samo v mestih, dočim na deželi modne novotarije le počasi in le do gotove meje prodirajo. Skoro vsak teden prinese moda nekaj novega. Ravnanje se morejo točno po modi seveda le one ženske, ki jim to nese. To vedno spreminjanje pa najde vedno tudi dovolj graje z različnih strani, češ, da se moda razvija v smeri nemoralnosti. Tako smo že čuli, da se je ta ali oni škof zgražal na to ali ono posebnostjo mode. Krila so baje prekratka, roke premalo pokrite, vrat in rame preveč vidni.

Kljub vsem tem grajam gre moda svojo pot in se meščansko ženstvo na vsem svetu skoro niti ne zmeni za take opomine. Ali pa tudi moda res vpliva nemoralno? Seveda za človeka, ki misli le slabo, je vse pohujšljivo.

Predvsem je treba ugotoviti, da se jesenska in zimska moda zopet nagibata k izdatnejšemu pokrivanju ženske golote. Zlasti se ponovno zahtevajo dolgi rokavi in nekoliko manjši vratni izrezi. Le krila še ostajajo zelo kratka. Veljali pa naj bi dolgi rokavi le za navadne obleke, dočim so plesne obleke za letošnjo zimo brez rokavov in z globokimi izrezi pod vratom ter na hrbtu.

Vprašanje je seveda, ali se bo ženstvo ravnalo po novih diktatih mode, ki zahteva dolge rokave in celo ovratnike. Ženstvo se je navadilo na to, da ima prost vrat in proste roke, kar je zlasti pri delu zelo udobno, in ne bo rado opustilo pridobljeno svobodo gibanja. Sicer pa golota vratu in rok kakor tudi kratka krila niso nič novega. Gornještajerska narodna noša je v tem pogledu prav enaka, pa zaradi tega ne pade nikomur v glavo, da bi jo označeval za nemoralno. Gornještajerske kmetice bi se prav zahvalile onemu, ki bi zahteval od njih, da se ovijejo od pet do glave in opuste sedanjo udobnost pri delu.

Seveda se opažajo pri mlajših ženskah mnoge modne pretiranosti, za katere pa moda ni odgovorna in se je zato tudi ne sme dolžiti, da zasleduje nemoralne svrhe. Često se razpravlja n. pr. o učinku, ki ga imajo kratka krila za moškega. Ker je danes ta moda splošna, se to ne smatra za nič posebnega in pozornost vzbujajočega. Obenem pa je kratka noša jako zdrava. Ženske zdaj ne pobirajo več prahu in blata na dolga krila, kar je bilo včasih skrajno nehygienično. Zaradi tega skoro ni misliti, da bi to pridobitev moglo ženstvo zopet opustiti na kak samovoljen diktat svetovnih modnih kovačnic ali pa zaradi gonje kakšnih lažimoralistov.

GRDE ŽENSKÉ SO ZANIMIVEJŠE KAKOR LEPE.

Znano je, da lepota ni trajno mikavna. Često se čuje, da moške zanemarjajo svoje priznane lepe žene in da se ukvarjajo s takšnimi, ki so po mnenju večine grde. Razlaga za to je po mnenju nekega dunajskega časopisa v dejstvu, da lepota sama pomeni malo, ako ni združena s posebno mikavnostjo.

Sicer pa je lepota stvar okusa. Gre za to, kaj posameznik ali celota razumeta pod izrazom «lep». V tem pogledu so obstojala v vseh časih in pri vseh narodih različna naziranja. Danes velja v splošnem, da je lepo to, kar ugaja. Ugaja pa, kar je mikavno. Glavni pogoj ideala lepote je dandanes na vsak način, da mora mikavnost trajno učinkovati. Potrebno pa ni, da ta mikavnost obstoja vedno le v telesnih prednostih, temveč mora obstojati v različnih drugih momentih: v obleki, frizuri, gibčnosti telesa, v glasu in tako naprej. To se pravi, ženska mora imeti mikavnosti, ki trajno učinkujejo, to je ono gotovo stvar privabljalnosti, ki se ne dá prav točno izraziti z besedami. In to posebno mikavnost in privabljalnost najdemo mnogo češče pri grdih nego pri lepih ženskah.

Kako pa pride do tega, da ima grda ženska to prednost pred lepo? Odgovor je laže najti, ako premotrimo potek razvoja lepih in grdih žensk. Človek je proizvod svojihkušenj in svoje okolice. Lepi ženski se že od prve mladosti neprestano zatruje, da je lepa. Njena lepota se priznava vedno in povsod. Navajena je, da brez vsakega truda učinkuje. Lahka zmaga povzroča pri takih ženskah, da se v duševnem oziru, odnosno v svojem notranjem življenju zanemarjajo ter da postajajo na ta način površne in nezanimive.

Drugače je pri grdih. Te zapostavljajo že kot otroke. Nihče se mnogo ne briga zanje, nihče jim ne daje besedice priznanja, navezane so popolnoma same na sebe in zato se navadijo tudi zgodaj na razmišljanje. Grda ženska kmalu spozna, da se mora posebno prizadevati, ako hoče doseči vpoštevanje. Dočim se lahko lepa ženska oblači brez izbire, ker ji vse enako dobro pristojta, mora grda polagati veliko skrb na izbiranje oblek. Ona mora sebe in svojo okolico proučevati, svoj učinek nadzorovati ter se vedno znova prilagajati onemu, kar ji pristojta. Tako pride taka ženska tudi v drugih pogledih počasi do tistega, kar jo napravi za zanimivo.

Tako svojo zunanost kakor svoje notranje življenje mora grda ženska mnogo bolj gojiti kakor lepota. Grda ženska, nerazvajena od svoje okolice, je od svoje rane mladosti navezana na to, da se peča z resnejšimi stvarmi. Ona razvija svoje skrite sposobnosti, bogati svoje znanje in si širi svoje obzorje. Vse to pripomore k njeni zanimivosti. Zato pač mora grda ženska, seveda samo kultivirana, trajnejše učinkovati na moškega kakor najlepša lepota, kajti oko otopi za lepoto prav tako kakor za grdo, dočim ostane zagonetno bitje vedno enako privlačujoče.

ŽENA IN PROTIALKOHOLNO GIBANJE.

Neredkokrat se žal dogaja, da se mož, prej delaven in trezen, v zakonskem stanu sčasoma izpremeni in začne popivati. V takem primeru je žena prva poklicana, da ga zopet spravi na pravo pot, seveda z lepo besedo in z ljubeznijo.

Mož naj uvidi, da mu hoče žena res le dobro in da ga ne svari samo zaradi tega, ker mu ničesar ne privoščil. Če je sprememba sploh mogoča, se bo mož poboljšal. S preprirom in prerekanjem bo težko kaj dosegla.

Nepoboljšljivi pijanci, ki zapravljajo premoženje in spravljajo vso obitelj v pogubo, naj se brezobzirno naznanijo sodišču, da izreče nad njimi preklic in jim s tem odvzame priložnost zapravljanja.

Vse, kar se stori v javnem življenju proti alkoholu, naj najde v ženskih vrstah živahen odmev. Naj prihaja protialkoholno gibanje od katerekoli strani, ženstvu veleva lastna korist, da ga krepko podpira, kajti alkohol je bil že v nestetih primerih grobokop zakonske sreče.

Praktični nasveti

Rjave madeže odpraviš iz belega blaga takole: Naribaj madeže z limonovim sokom in majhno količino soli, potem daj sušiti na sonce. Pri starih madežih se mora to postopanje večkrat ponoviti. Ko se dotično mestno na solcu posuši, daj blago izkuhati v gosti milnici (žajfnici).

Mastni baržunasti ovratniki na suknjah se dajo osnažiti na ta-le način: Mastni ovratnik dobro napni in maži s prerezano čebulo proti vlaknu. Čebula vzame maščobo iz baržunastih kosmatih nitk, ki se sicer, dokler so mokre, drže skupaj, a se suhe zopet rade zravnajo z mehko krtačo. Likati na pravi strani žameta nikoli ne smemo. Še če ga narobe likamo, ostanejo odtisi od podlage na njem, ki jih moramo z dolgotrajnim gladenjem z mehko krtačo šele opravičiti. Tudi z amonijakom se taki mastni ovratniki čedno osnažijo.

Da se olje ne pokvari in ne postane žarko, mu pridenite v steklenico malo sladkorja. Sladkor bo držal olje v dobrem stanju.

Cvetlice v lončkih. Če začno rože v lončkih hirati, je znamenje, da so bolne. Največkrat smo v takem primeru pripravljene, da jih pognojimo, kakor bi bilo to edino zdravilo zanje. In vendar je pri bolnih koreninah gnojenje celo naravnost škodljivo. Kadar opazimo pri roži, da je začela hirati, pogledimo za vzrokom. Najprej zunaj, če je ne ujedajo uši ali gosenice, potem pa tudi v lončku, če ni morebiti črv pri korenini, ali če korenine ne gnijejo. Gnile korenine obrežimo toliko, kolikor je gnilega, potem pa presadimo v manjšo, ne v večjo posodo. Prevelika posoda bi nudila korenini preveč hrane in bi zopet od tega hiral.

Za kuhinjo

Parmezanova juha. Napravite svetlo prežganje s sirovim maslom, kateremu prilijete juho (prevretek iz sočivja ali podmet iz juhnih kock) ter začinite s soljo in z noževo ostrino popra. Pol ure pred pripravo juhe pridenite juhi toliko naribanega parmezanovega sira, da ima juha krepak okus. Potem zakuhate juho počasi ter jo postavite na mizo s praženimi žemljami, zrezanimi v obliki rezancev.

Dobra močnata jed. 25 dkg moke, 1 jajce, nekoliko smetane ali belega vina predelaš s koščkom sirovega masla in malo soli v testo. Nato izreži iz testa kakšnih 20 komadičev, ki jih na tanko izvaljaš, prebodeš z vilicami in spečeš v vročem maslu. Jed potrosi s sladkorjem in jo nesi-takoj na mizo.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

SPREMENBA V UPRAVI TRBOVELJSKE OBČINE.

Trbovlje, 11. novembra.

Pred kratkim smo obljubili, da bomo poročali o nadaljnih korakih akcijskega odbora, ki se je sestavil iz zastopnikov vseh tukajšnjih političnih organizacij v svrhu imenovanja domačega gerenta in novega gerentskega sosveta. Novo gerentstvo naj bi dobilo mandat za skorajšnje občinske volitve v Trbovljah.

Danes smo zvedeli, da je veliki župan ugodil želji vsega trboveljskega prebivalstva, zastopane v omenjenem akcijskem odboru, ter da je imenoval za gerenta šolskega ravnatelja g. Gustava Voduška, bivšega dolgoletnega župana trboveljske občine, kot zastopnike gerentskega sosveta pa 32 uglednih mož. Gerentovega namestnika ali podgerenta g. veliki župan ni imenoval.

Prisedniki gerentskega sosveta so gg.: Robert Plavšak, šolski upravitelj; Mirko Sušnik, učitelj; Josip Goropevšek, posestnik; Ivan Berger, trgovec; Vinko Pavlin, trgovec; Franjo Dreo, posestnik; Franjo Restar, posestnik in rudar; Jakob Gašparič, župnik; Alojzij Cestnik, posestnik; Dominik Kolenc, posestnik in rudar; Alojzij Logar, posestnik; Martin Gričar, posestnik; Ignac Stroš, posestnik; Karel Omerzu, učitelj; Herman Kolbezen, poduradnik; Ivan Potrata, strojnik; Andrej Avsenik, posestnik; Josip Rabič, posestnik; Andrej Vabič, posestnik; Franjo Župan, posestnik; Franjo Pencil, kovač; Pavel Dornik, delavec; Jakob Klenovšek, poslovođa; Karel Malovrh, poslovođa; Ivan Jazbec, rudar; Rudolf Persoglio, elektrotehnik; Ignacij Gunstel, rudar; Anton Župančič, rudar; Ivan Kunst, posestnik; Vinko Grabnar, rudar; inž. Julij Pauer, rudniški ravnatelj TPD., in Ferdinand Roš, veleposestnik.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Sv. Štefan pri Šmarju, Sv. Tomaž blizu Ormoža. Žal, novi tiskovni zakon onemogoča priobčitev.

Navodila za vojaške obvezance. Povzeto po zadevnih zakonskih predpisih.

**Po vsej Sloveniji gre glas:
Le „Domovina“ je za nas!**

Mnogo zasluževati

delati in pridobivati denarja moremo edino le s povsem zdravimi rokami in nogami. Ako se naših udov polote vstrajne bolečine ter začne trgati, zbadati, bosti in mučiti, tedaj je to velika zapreka pridobivanju. Kako blagodejno se izkažeta v teh

težkih urah drgnjenje in umivanje z našim že skozi 27 let priljubljenim, bolečine olajšajočim domačim sredstvom, Fellerjevim blagodišečim «Elsafluidom»! Zelo koristen je pri revmatičnih bolečinah, pri glavobolu, zobobolu; krepi in osvežuje mišičevje in živec, pa prinese zdravo spanje in novo moč za delo. Odnotraj in odzunaj močnejši in izdatnejši in večjega dejstva kot fran-

cosko žganje in najbolji kosmetikum te vrste. 6 dvojnatih ali 2 veliki specijalni steklenici 63 Din, 12 dvojnatih ali 4 specijalne steklenice za 99 Din, 36 dvojnatih ali 12 specijalnih steklenic za 250 Din, že obenem z zabojem in poštino razpošilja po povzetju lekarnar Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 360, Hrvatska.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Po ovinkih.

Jožek, ki je bil poreden, opazuje Mihca, ki sedi na tleh in liže čokolado. Namazal se je z njo po vsem obrazu. Jožek ne more več tega gledati, zato pravini: «Mama, ali reš ne dobim čokolade?»

Mama: «Ne!»

Jožek: «Potem pa mi vsaj dovoli, da obližem Mihca...»

Vzor moža.

Ahacij je vzoren mož. Vsako tudi najmanjšo željo izpolni svoji Kunigundi. Nekega večera sloni žena na oknu in opazuje mesec.

«Kunigunda,» pravi Ahacij obupan, «nikar tako ne glej meseca, saj ti ga vendar ne morem kupiti.»

Blaženi oče.

Po dolgoletnem zakonu brez otrok je končno Evstahij Hruška vendarle dobil sina. Nastalo je veliko veselje.

Baš v trenutku največje radosti mu je prinesel pismonoša pismo in Evstahij je ves vznemirjen vprašal: «Ali je za Evzebija Hruško starejšega ali mlajšega?»

Prisotnost duha.

Gospodinja (služkinji): «Nežika, pravkar je cvetlični lonec padel z okna naravnost nekemu gospodu na glavo. Obesite naglo na hišna vrata napis: 'Odpotovali!.'»

Sredstvo za utrujenost.

Debelin: «Baš prav, gospod zdravnik, da sem vas srečal. Kadarkoli grem na izprehod, se strašno utrudim. Kaj naj storim?»

Zdravnik: «Vzemite voz, gospod Debelin. Ako pa to ne pomaga, pa avtomobil...»

Pri izpitu.

Profesor: «All mi morete povedati, koliko let je ta lobanja ležala v zemlji in ali je moškega ali ženskega spola?»

Kandidat: «Lobanja je ležala v zemlji od smrti svojega nositelja in je ženskega spola, ker se ne pravi tisti, temveč tista lobanja.»

Smola.

Sodnik: «Hlačnik, kako to, da ste kradli samo obleko, niste se pa dotaknili zlate posode?»

Obtoženec Hlačnik: «Prosim, gospod sodnik, nikar mi še vi tega ne očitajte, saj me je moja žena zato že dovolj oštela...»

Poklicni berač.

Gospodinja hromemu beraču: «Kako žalostno je, biti tako pohabljen! Vendar pa ste lahko vesel, da niste slepi.»

Berač: «Res, gospa. Ko sem bil slep, sem večkrat dobival le slab denar in gumb.»

Zbirka za zaščito ptic.

Sinček: «Mama, ali nosijo ptice tudi hlače?»

Mama: «Zakaj vprašaš to, sinko?»

Sinček: «Ker je papa dal oni ženi v nabiralnik gumb...»

Nov klubuk.

Evlalija: «Kako ti ugaja moj novi klubuk?»

Kunigunda: «Zelo lep je.»

Evlalija: «Me veseli, da to čujem.»

Kunigunda: «Tokrat, ko je bil modern, sem tudi jaz imela prav takega...»

Slab naslov.

Pred kratkim je izšla knjiga z naslovom «Navodila za grde žene». Izdajatelj je spravil v promet samo en izvod, in še ta je bil ukraden...

Pogoj.

Evzebij: «Ali vas smem imenovati z vašim krstnim imenom, gospodična Evlalija?»

Evlalija: «O, da! samo mi morate dovoliti, da dobim zato jaz vaš priimek...»

Mnogi ne vedo, da je glavni vzrok mnogih trpljenj in boleznih slabo negovano in zato občutljivo telo. Ni domišljavost, temveč le izpolnjenje naravnega zakona, če negujemo polt in lase. Za racionalno nego telesa slišimo vedno spet hvaliti: Fellerjevo pravo kavkaška Elsa pomado za obraz in kožo, Fellerjevo močno Elsa pomado za lase, Elsa milo zdravja in lepote, ki ne zahvaljuje svoje pristaše samo prijetnim vonjem, temveč tudi koristnim sestavinam, ki oplemenjujejo kožo. Elsa milo se dobi 5 vrst: Elsa lilijino mlečno, glicerinsko, boraksovo, katransko ter milo za britje. Za poizkušnjo se moreta naročiti 2 lončka pomade za 38 Din; 5 mil za 52 Din, že z zavojnico in poštino pri lekarnarju Eugenu V. Fellerju, Stubica Donja, Elsatrg 360, Hrvatska.

IZJAVA.

Podpisanka svari vsakogar pred razširjanjem laži, da sem bila v bolnici radi neke grde bolezni. Proti prenašateljem omenjenih laži bom sodniško postopala. Frančiška Gurelj, Fužine.

MALI OGLASI

LEPO POSESTVO SE PRODA.

ali da v najem v bližini Rimskih toplic. Meri 40 oralov, in sicer 20 oralov gozda in 20 oralov njiv ter travnikov. Zemlja pripravna za nasad hmolja. Hiša zidana, zraven gospodarsko poslopje in kozolec. Nastop takoj. Cena 60.000 Din. Več se izve pri Francu Strahovniku, Velki vrh, pošta Rečica ob Paki.

PRODAJO SE CEPLJENE TRTE

I. vrste; komad po Din 150. Vkoreninjeni divjaki 50 par. Samorodnice 50 par. Cepljena sadna drevesa Din 750. Sadni divjaki enoletni 50 par, dve-

letni Din 250. Pri večji množini popust. Oddajam že sedaj v jeseni. Za odgovor je treba priložiti znamke. Alojzij Grabar, posestnik in trtnar, Zagorci, pošta Juršinci pri Ptuj.

Po zelo znižanih dnevnikih cenah

si lahko nabavite raznovrstno manufakturno blago za ženske in moške obleke ter k temu spadajoče potrebščine, nadalje vseh vrst galanterije kakor tudi specialno blago in železnino pri

R. Rufnerja nasledniku na Vrhniki.

V zalogi imam vse potrebščine za šivilje in krojače, katerim dajem poseben popust. — Potreba točna in solidna. 42

ČREVA

vsakovrstna, po najugodnejši ceni, kakor vsako leto vedno v zalogi. Kupim tudi surovi in stopljeni čaj in ga plačam po najvišji dnevni ceni.

JOS BERGMAN, Ljubljana, Poljanska cesta 85.

KRONE ZILE

si zavarujete s pat. **antivarix**

obvezo. Cena 150 Din. 81

Narocila:

M. BARTL, Ljubljana, Stritarjeva ulica 2.

J. STJEPUŠIN SISAK

priporoča 9

boljše tamburice, strune, partiture, šole in ostale potrebščine za vsa glasbila

Odiikovano na pariški izložbi

Centki franko

Jugoslovanski kreditni zavod

v Ljubljani, Marijin trg št. 8

sprejema hranilne vloge in vloge na tekoči račun ter jih obrestuje

najugodnejše.

Vezane vloge obrestuje po dogovoru. Podeljuje proti dobremu poročstvu osebne, trgovske in obrtne, posebno kratkoročne kredite.